

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Socialt nätverk: en skyddsfaktor eller en riskfaktor?

- En kvantitativ studie om ungdomars erfarenheter av våld i nära relationer

Marielle Everholt & Marion Söderberg

Kandidatuppsats SOPB63

HT 22

Antal ord: 14397

Handledare: Christer Eldh

Abstract

Authors: Marielle Everholt, Marion Söderberg

Title: Social network: a protective or risk factor? - A quantitative study of adolescence's experiences of intimate partner violence

Supervisor: Christer Eldh

Intimate partner violence (IPV) is a major social problem and complex subject with a lack of research. Youths are a particularly vulnerable group when it comes to IPV. A larger risk of exposure and experience of violence during the teenage years may contribute to a larger risk of violent relationships in the future. It is therefore important to notice, educate and prevent violence at an early stage. This study intends to clarify young people's experiences of violence in close relationships as well as their access and attitude to support from both professionals and relatives. Furthermore, the study aims to develop knowledge about possible contributing factors to young people's experiences with violence in close relationships, such as their social network. This is to illustrate the potential need for developed support efforts. To illustrate the occurrence of IPV amongst youths we sent out a survey to high school students in Sweden and got 105 responses. The empirical material has been analyzed based on previous research and two theories: attachment theory and social learning theory. The majority of the students have previous experience with violence. Throughout the processing and analyzing of the data a connection between the previous experience of violence in the social network and the youth's own IPV could be stated. The study also enlightens the importance of a good and healthy social network to prevent IPV. The youth's social network is also meaningful for the ability to seek help, both within the network and from professionals.

Keywords: Intimate partner violence, adolescence, social network, attachment theory, social learning theory

Nyckelord: Våld i nära relationer, ungdomar, socialt nätverk, anknytningsteori, social inlärningsteori

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte	2
Begreppsdefinitioner	3
Lagar och bestämmelser	4
Tidigare forskning	6
Socialt nätverk	6
Familj	7
Vänskapskrets	8
Attityder till stödinsatser	8
Sammanfattning	10
Teori	10
Anknytningsteori	10
Social inlärningsteori	13
Sammanfattning	15
Metod och material	16
Förväntat resultat	16
Metodologiska överväganden	16
Arbetsfördelning	17
Urval och genomförande	18
Metodens tillförlitlighet	19
Bearbetning och analys	20
Forskningsetiska överväganden	21
Resultat och analys	23
Ungdomars erfarenheter av våld	23
Resultat	24
Analys och slutsats	26
Ungdomars sociala nätverk som skyddsfaktor	29
Resultat	29
Analys och slutsats	33
Ungdomars attityder till stödinsatser	35
Resultat	36
Analys och slutsats	38
Sammanfattning och diskussion	41
Referenser	45
Bilaga 1 - Missivbrev	47
Bilaga 2 - Enkät	48

Inledning

“Våld i ungas nära relationer är minst lika vanligt och minst lika allvarligt som våld i vuxnas nära relationer. Men stödet saknas och tilltron till att söka hjälp hos vuxna är låg [...] För våldsutsatta vuxna kan jobbet fungera som en fristad men en utsatt tonåring kanske går i samma skola som förövaren eller söks upp av hen på skolan, där även våld sker. “ (Bering 2022).

Ovanstående citat framställer unga som särskilt utsatta för våld i nära relationer. Forskning visar att förekomsten av våld bland ungdomar är omfattande. Ungefär var femte person i åldersgruppen 16-24 år har erfarenheter av våldsamma parrelationer (Axell 2018 s.11). Trots att befintliga studier tydliggör att våld i nära relationer bland ungdomar är ett aktuellt samhällsproblem är forskningen kring ämnet bristfällig och mörkertalet stort (Axell 2018 s. 16). Tidigare forskning åskådliggör likheterna mellan våld i nära relationer bland ungdomar och vuxna. Våldets uttryck, utveckling och konsekvenser tenderar att vara likartat för individer oavsett ålder. Det finns generella faktorer som tenderar att förekomma i våldsamma relationer bland alla åldrar. Exempel på sådana faktorer är att våldet döljs och utförs i hemlighet, att det ofta utvecklas över tid och blir grövre efterhand, samt att det pågår mellan parter som delar ett känslomässigt band och där det ofta föreligger en beroendeställning. Däremot berörs ungdomar av särskilda faktorer som kan vara av betydelse för deras upplevelser och risker att ingå i våldsamma relationer (Karlsson & Westfelt 2021 s.8-9).

Ungdomar präglas av en utvecklande fas utifrån aspekter såsom identitetsskapande, emotionell utveckling samt ökad sexualitet. Individernas ålder och tidigare erfarenheter av relationer påverkar även kunskapen och attityder gällande kärlek och våld (Karlsson & Westfelt 2021 s. 8). Våld i nära relationer framställs vanligtvis utifrån ett vuxenperspektiv. Detta medför för ungdomar en mindre relaterbar beskrivning av problemet. Ungdomar erbjuds även mindre information och stöd gällande VINR. Dessa faktorer kan försvåra deras identifiering av problemet (Karlsson & Westfelt 2021 s. 16). Många gånger väljer ungdomar att inte tala om våldet för en utomstående. En möjlig orsak till detta är ungdomars rädsla för att bli misstrodd samt omgivningens bristande intresse i att fråga om eventuell våldsutsatthet (Socialstyrelsen

2022). En undersökning visar att endast tolv procent av eleverna i årskurs nio skulle söka formellt stöd vid fysiskt våld i hemmet (Socialstyrelsen 2016 s. 32). Det finns en okunskap bland barn och ungdomar vad gäller våld i nära relationer och stödet som finns vid förekomst av detta. Målgruppen behöver informeras om sådana aspekter och detta bör presenteras utifrån individernas ålder via kanaler som ungdomarna använder (Socialstyrelsen 2016 s. 66).

För att vända blicken från vuxenperspektivet innebär denna studie en undersökning av ungdomarnas perspektiv. Vår uppfattning är att det sällan pratas om våld i nära relationer med ungdomar utifrån ett ungdomsperspektiv. Trots att studier visat på den omfattande förekomsten av våld i nära relationer bland ungdomar är det inte uppenbart vilka faktorer som är centrala för ungdomars benägenhet att ingå i sådana relationer samt att söka hjälp till följd av utsattheten. Utifrån detta vill vi synliggöra vilka aspekter som kan påverka ungdomars utsatthet för våld i nära relationer och därmed belysa behovet av stödinsatsernas utveckling. Genom en undersökning av ungdomars perspektiv på fenomenet tror vi att förståelsen för våld i nära relationer kan utvecklas. Detta särskilt bland unga då de sällan omfattas av studier och information inom ämnet. Genom att belysa deras upplevelser och attityder kan vi åskådliggöra förekomsten av våld i nära relationer samt behovet av arbete gällande det. Vidare kan vi granska om det finns faktorer som bidrar till dessa upplevelser bland ungdomar för att omgivningen fortsättningsvis ska agera mer och på rätt sätt.

I detta arbete analyseras ungdomars perspektiv av våld i nära relationer utifrån deras erfarenheter av och attityder till fenomenet. Studien kartlägger ungdomars erfarenheter av våld i nära relationer samt huruvida ungdomar har sökt eller skulle kunna tänka sig att söka stöd vid våldsrelaterad problematik. Genom att analysera ungdomarnas perspektiv av våld i nära relationer kan behovet av åtgärder visas. Undersökningar riktade mot målgruppen kan vara en faktor för individens väg till att upptäcka och identifiera det eventuella våldet samt minska kunskapsluckorna, för både utomstående samt den enskilda ungdomen. Vår studie bidrar till ett ökat intresse och kännedom om ämnet bland respondenterna, likaså för oss och framtida forskare.

Syfte

Studien avser att klargöra ungdomars upplevelser av våld i nära relationer samt deras attityder och erfarenheter av stöd från professionella och anhöriga. Vidare syftar arbetet till att utveckla

kunskapen om ytterligare bidragande faktorer till ungdomars upplevelser av våld i nära relation, med utgångspunkt i deras sociala nätverk. Detta för att åskådliggöra omgivningens ansvar och det eventuella behovet av utvecklade stödinsatser.

För att beskriva dessa aspekter har följande tre hypoteser formulerats:

1. Ungdomar som upplevt våld inom familjen har en större risk för våld i egen parrelation.
2. Ungdomars sociala nätverk kan fungera som en skyddsfaktor mot våld i nära relationer.
3. Ungdomars sociala nätverk påverkar benägenheten att söka hjälp vid våldsutsatthet.

Hypoteserna är grundade i tillgänglig tidigare forskning och teoretiska perspektiv som kommer att utvecklas längre fram i texten.

Begreppsdefinitioner

Våld som begrepp har olika definitioner inom forskning och praktik. Det kan handla om brottsliga gärningar men likaså handlingar som enligt lagstiftning inte definieras som ett brott. Våldets uttryck kan variera och medföra olika konsekvenser (Socialstyrelsen 2022). I denna studie behandlas det våld som förekommer i nära relationer. Våld i nära relation (VINR) innebär att en individ utsätts för skrämmande, kontrollerande eller skadliga handlingar av en person som den utsatta anser sig ha en känslomässig relation med (Socialstyrelsen 2016 s.12). De våldsformer denna studie fokuserar på är *fysiskt* och *psykiskt* våld. Fysiskt våld kan innefatta handlingar som medför fysiska skador däribland örfilar, slag med händer eller tillhyggen, knuffar, sparkar och stryptag. Det psykiska våldet kan yttras i handlingar såsom hot, tvång och trakasserier, likaså kontroll, social isolering samt begränsningar (Socialstyrelsen 2016 s.17). Trots att det finns bestämda definitioner av begreppet "våld" är handlingarna kontextbundna och kan utföras samt upplevas på olika sätt.

I detta arbete analyseras problemområdet utifrån ovanstående definitioner av våld med särskilt fokus på ungdomars perspektiv. Däremot är det viktigt att läsaren beaktar att våld kan yttras genom andra handlingar som inte exemplifieras ovan och mellan individer i samtliga åldrar. Ungdom innebär i detta uppsatsarbete en person inom åldersgruppen 16-18 år.

Ungdomars sociala nätverk är en central aspekt i detta arbete. Det sociala nätverket som analyseras är främst ungdomars informella nätverk, däribland familj och vänner. Även det formella nätverket granskas utifrån ungdomarnas erfarenheter och attityder gentemot professionella stödinsatser såsom polis, socialtjänst och ungdomsmottagning. Vi anser det dock vara nödvändigt att poängtera att socialt nätverk är relativt komplext. Vilka som ingår i en individs sociala nätverk är inte konstant och att relationen med vissa parter saknas eller brister behöver inte innebära att individen har det mindre bra eller nödvändigtvis kommer utsättas för VIO. Dessutom kan en individ påverkas olika mycket av dess sociala nätverk och orsakerna till att relationerna med omgivningen är på ett visst sätt kan variera. Det är inte heller självklart att de parter som belyses i detta arbete, såsom förälder, släktingar, vänner och partner, innefattar individer som är av betydelse för ungdomarna och deras erfarenheter av våld i nära relationer. I detta arbete uppmärksammas det sociala nätverket mestadels utifrån familj, vänner och partner då de väntas ha störst delaktighet i ungdomars liv. Dessutom uppfattade vi det främst finnas forskning kring de specifika parternas betydelse, till skillnad från andra parter som kan ingå i ens sociala nätverk, exempelvis grannar, lärare och klasskamrater. Därmed vill vi belysa andra möjliga scenarion, däribland att en ungdom vuxit upp med annan vuxen än förälder, inte har eller umgås med vänner men har en god relation med någon annan såsom lärare, granne eller familjekompis. Varje individs situation och sociala nätverk kan se olika ut och detta behöver inte innebära något positivt eller negativt.

Lagar och bestämmelser

I detta avsnitt presenteras problemområdet på en makronivå för att belysa samhällets ansvar utifrån lagar och bestämmelser. Våld i nära relationer innebär ofta både fysiska men kanske framförallt långvariga psykiska skador för den drabbade. Fenomenet är även påfrestande utifrån ett samhällsperspektiv, detta främst till följd av samhällets ansvar och de ekonomiska resurser det kräver. Genom en presentation av rådande lagstiftning framkommer samhällets ansvar och ungdomars rättigheter.

Våld i nära relationer utgör ett inskränkande mot den utsattas mänskliga rättigheter (Socialstyrelsen 2016 s.16). Samhället ansvarar för att tillgodose våldsutsatta individer med stöd

och hjälp. Det är socialnämndens ansvar att särskilt beakta kvinnor och barn som utsatts för eller bevittnat våldsbrott av en närstående samt tillgodose stöd och hjälp (Socialtjänstlagen 5 kap 11 § SFS 2021:645). Vidare har hälso- och sjukvården ett ansvar för att särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd i situationer där barnets förälder eller annan närstående utsätter eller har utsatt barnet för våld eller där barnet bevittnat våld (Hälso- och sjukvårdslagen, 5 kap 7 § SFS 2022:1255). Socialnämnden har även ett ansvar att erbjuda tillfälligt boende till våldsutsatta vuxna och barn vid behov (7 kap 2 § SOSFS 2014:4). Vid situationer där barn har farit illa eller bevittnat våld ska insatser i form av skydd, råd och stöd samt vård och behandling tillgodoses (7 kap 3 § SOSFS 2014:4). Lagen tydliggör att ungdomarna har rätt till skydd och stöd vid våldsutsatthet. Aktörer som verkar för målgruppen kan innefatta skolpersonal, vårdcentral och socialtjänst. Omgivningen har vidare ett ansvar att anmäla till socialnämnden vid kännedom eller misstankar kring att ett barn far illa (Socialtjänstlagen 14 kap 1c § SFS 2021:776). Skolpersonal har alltså en plikt att orosanmäla vid kännedom eller misstanke att en elev blir utsatt för våld.

Trots de befintliga stödinsatserna kan hjälpsökande och benägenheten att anmäla våldet upplevas särskilt svårt vid våld i nära relationer då våldsutövaren är en anhörig. En vanligt förekommande anledning till att våldsutsatta inte anmäler sin partner är känslan av maktlöshet samt rädslan för att våldet ska bli grövre. Detta medför därför ett stort mörkertal i statistiken. Betydelsen av att fenomenet upptäcks tidigt är stor eftersom våldet tenderar att bli mer frekvent och grövre under relationen. Risken för social isolering ökar till följd av våldsutsatthet. En individs självbild kan påverkas genom att hen blir mer osäker och tillbakadragen, vilket i sin tur kan påverka det sociala nätverket. Våldsutsatthet har även en stark påverkan på individens psykiska hälsa då depression, självskadebeteende och missbruk utgör en vanlig konsekvens (Socialstyrelsen 2016 s. 15-18). Trots att lagstiftningen finns för att stödja våldsutsatta individer väljer många att inte nyttja de åtgärder som finns.

Sammanfattningsvis redogör lagstiftningen för samhällets ansvar att erbjuda våldsutsatta individer stöd och skydd. Till följd av detta är förekomsten av våld i nära relationer även en belastning för samhället. Lagstiftningen kan tyckas god. Däremot kan ett ifrågasättande göras gällande huruvida ungdomar väntas informeras eller få kunskap om den och därmed nyttja bestämmelserna.

Tidigare forskning

Följande kapitel presenterar rådande forskning om ungdomars erfarenheter av våld i nära relationer och deras koppling till sociala nätverk. Inledningsvis beskrivs betydelsen av det sociala nätverket för ungdomar. Sedan specificeras familjens roll som en del av det sociala nätverket utifrån betydelsen av ungdomarnas uppväxt samt aktuella relationer till familjemedlemmarna. Vidare analyseras ungdomars vänskapskrets, konsekvenserna av umgängets normer och attityder kring fenomenet samt effekten av deras erfarenheter av mobbning. Slutligen presenteras forskning om ungdomars attityder gentemot stöd från såväl formella som informella aktörer.

Socialt nätverk

Ungdomar befinner sig i ett skede som är betydande för deras personliga och sociala utveckling. En viktig aspekt för barn och ungas utveckling är ett varaktigt och stabilt socialt nätverk. En individs relation med sina föräldrar kan vara avgörande för dess framtida relationer. Särskilt under barndomen är behovet av trygga och stabila relationer centralt. Ungdomar bör få sina behov av respekt, stöd och uppmuntran tillgodosedda redan från födseln. Goda relationer och sociala nätverk kan fungera som en skyddsfaktor gentemot framtida psykosociala problem. Den ungas sociala nätverk består primärt av föräldrar men likaså av andra betydelsefulla vuxna samt vänner. Det är viktigt för ungdomar att ha prosociala relationer då dessa påverkar ungdomarnas attityder och förhållningssätt positivt samt minskar risken för ett antisocialt och normbrytande beteende (Socialstyrelsen 2018 s.48-50).

Betydelsen av ungdomars sociala nätverk kan även förstås utifrån ungdomsperiodens ofta starka fokus på social acceptans och status. Något som, enligt normen, anses tillföra detta är att ingå i ett förhållande. Utifrån normen betraktas individer i förhållanden som mer mogna och framgångsrika. Det aktiva sökandet efter en partner ökar risken för att missa eller bortse från de riskbeteenden som partnern framvisar. Vanligtvis spenderar ungdomar mycket tid åt förhållanden vilket kan ha negativ inverkan på individernas övriga relationer. Våldsamma förhållanden tenderar att bidra till social isolering vilket kan innebära att tillgången till interaktion och stöd från omgivningen förloras (Marais 2015 s. 253). I detta arbete uppmärksammas särskilt ungdomars sociala nätverk och de eventuella effekterna som ungdomars vänskaps- och

familjerelationer kan ha på risken att utsättas för partnervåld samt att söka hjälp vid sådan erfarenhet.

En aspekt som kan påverka relationerna är eventuell förekomst av våld. Upplevt eller bevittnat våld i barndomen kan hämma ungdomars utveckling samt öka risken att ingå i en våldsamt parrelation (Socialstyrelsen 2016 s.30, Hyunkag 2020 et. al s.22). De våldsamma handlingarna kan vara både fysiska och psykiska och utföras av såväl familj som vänner. I detta arbete betraktas även ungdomars erfarenheter av mobbning som en våldshandling.

Familj

Människor påverkas av sin omgivning och för ungdomar är familjen en betydelsefull aktör. De normer, attityder och beteenden som yttras inom familjen formar individen. Familjens förhållningssätt till våld, såsom normer och eventuell erfarenhet, påverkar ungdomars bild av kärlek och förväntningarna på egna relationer (Giordano et. al 2015 s. 355). Studier visar att individer som har erfarenheter av våld i hemmet löper åtta gånger större risk för att uppleva våld i parrelationer. Det är vanligt förekommande att de individer som är uppvuxna under destruktiva familjeförhållanden ingår i våldsamma tonårsrelationer (Memiah et. al 2020, Toscano 2014 s. 71-72).

Då förekomst av våld inom familjen visats påverka ungdomarnas risk för framtid utsatthet av våld i nära relationer är det angeläget att fånga upp dem redan i ung ålder. Exempelvis vid eventuell kontakt med insatser från sociala myndigheter till följd av våldet som förekommer i hemmet. Att hela familjen, kanske i synnerhet barnen, får behandling är av yttersta vikt för att förebygga konsekvenserna som våldet kan ha på individen och dess framtida relationer (Barter 2007 s. 221- 222). Vidare visar studier att 30-60 procent av de vars familj varit våldsamt under barndomen har egna erfarenheter av våldsutsatthet (Jansson 2010 s. 6). Trots detta kan individernas erfarenheter av våld i hushållet också ha motsatta effekter. Ungdomar kan utveckla en kännedom om och motsträvighet mot våldsamma beteenden som gör hen mindre benägen att ingå i en våldsamt relation (Barter et. al 2021 s.549).

Studier visar att de ungdomar som har god kommunikation och relation med föräldrar minskar risken för att ingå i en våldsamt relation. Föräldrars sätt att hantera känslor och kommunicera på är betydande då barnet observerar och lär av föräldrarna. På så sätt visar forskningen på att föräldrarnas beteenden gentemot varandra samt mot barnet kan verka som en risk- och skyddsfaktor (Palazzolo & Roberto 2010 s.357-363).

Vänskapskrets

Tidigare studier klargör att ungdomars vänskapskrets har stor betydelse för individen och dess relationer. Vänskapskretsen har, likt familjen, inverkan på ungdomars normer. Således kan de attityder och värderingar som råder inom umgänget påverka ungdomar, då ungdomar tenderar att anpassa sig efter normerna och skapa beteenden därefter (Barter et. al 2022 s.549). Vänskap kan fungera motverkande gentemot våldsamma relationer genom att positivt kamratskap tillför individen trygghet och stöd samt möjlighet till råd från en utomstående. Enligt tidigare studier är risken att utsättas för VINR mindre för de individer som anser sin vänskapskrets vara god. Ungdomar som sällan kritiserar av sina vänner är 74 procent mindre benägna att uppleva våld i parrelationer. Risken för utsatthet av partnervåld är 79 procent lägre för ungdomar som aldrig svikits av vänner (Memiah et. al 2020).

Tidigare forskning visar att mobbning under tonåren kan vara en bidragande faktor till att individer utsätts för eller utövar våld i parrelationer. Det finns ett statistiskt säkert signifikant samband mellan erfarenheter av mobbning och upplevelser av våld i nära relationer. Risken för utsatthet av VINR är dubbelt så stor för individer som utövat eller utsatts för mobbning vid minst ett tillfälle. Mobbning kan påverka individens självkontroll och förmåga att hantera känslor såsom stress (Memiah et. al 2020, Barter et. al 2021 s.558).

Attityder till stödinsatser

Med anledning av den intimitet som våld i nära relationer innebär, yttras förtryckandet sällan i offentlighet utan hålls vanligtvis inom en privat sfär. Således tenderar de våldsamma handlingarna att förbli dolda och oanmälda. Även det faktum att våldet pågår mellan individer som delar ett känslomässigt band påverkar den våldsutsattas benägenhet att tala om våldet, söka hjälp och anmäla. Relationen kan för den utsatta innebära en rädsla för och beroendeställning till

partnern samt ett intresse för partners välmående och trygghet (Hyunkag et. al 2020 s.36, Marais 2015 s.243).

En del ungdomar upplever stödinsatser vara kontraproduktiva, alltså att sökandet efter hjälp innebär mer skada än nytta. Ungdomar befinner sig i en intensiv fas av självutveckling och orientering av känslor, vilket påverkar benägenheten för att söka hjälp. Känslor såsom rädsla och skam är vanligt förekommande i dessa kontexter, vilket kan bidra till att ungdomar tenderar att dölja våldsutsattheten från utomstående. Ännu en möjlig orsak till hemlighållande kan vara att våldsamma relationer medför att den utsatta blir kontrollerad och isolerad från det sociala nätverket. Ungdomar som utsätts för VINR kan således känna sig mer ensamma och knutna till den våldsamma partnern, vilket gör dem mer sannolika att dölja våldet och stanna i relationen. Studien belyser att föräldrarnas erfarenheter av VINR har betydelse för ungdomars sannolikhet att tala om våldsutsattheten. De delade erfarenheterna kan underlätta för ungdomar att tala om sin utsatthet med en förälder. Tvärtom kan de även vara en orsak till hemlighållande då det kan väcka en rädsla för överreaktion, dömande samt krav från utomstående att avsluta relationen (Sianko & Kunkel 2022 s. 674).

Forskningsresultat visar att de ungdomar som väljer att berätta för utomstående vanligtvis söker sig till det informella nätverket, såsom vänner och familj. Stödet från dessa innebär en trygghet då det kan finnas ett utvecklat förtroende och tillit för dessa personer (Barter 2007 s. 220). Detta förutsätter att ungdomarna har en positiv anknytning och starka familjeband, vilket kan främja det formella hjälpsökandet. Ytterligare en aspekt som visat sig vara central för ungdomars hjälpsökande är förekomsten av positiva förebilder i omgivningen samt god kommunikation med föräldrarna (Padilla-Medina et. al 2021, Ashley & Foshee 2005 s.26).

Dock kan det informella nätverket inte alltid fungera lika effektivt som det formella, då familjemedlemmar och vänner inte alltid besitter samma kompetens som professionella. Det är därför viktigt för ungdomar att ha kännedom om vilka formella stödinsatser det finns för att kunna få lämpligt stöd och råd (Sanz-Barbero et. al 2022 s.NP8660). En bra tillgång samt samspel mellan det formella och informella nätverket kan därför verka som en viktig skyddsfaktor gentemot VINR.

Sammanfattning

Tidigare forskning har tydliggjort betydelsen av ett bra socialt nätverk för ungdomar, särskilt gällande deras förutsättningar att skonas från våldsamma partners. Ungdomsperioden är en känslig och dynamisk fas. Under skedet pågår identitetsskapandet som visats präglas av den ungas sociala nätverk. Vilka erfarenheter som ungdomar, deras vänner och familj har av våld samt attityderna kring fenomenet kan påverka individens värderingar. Det sociala nätverket har även inflytande på ungdomars benägenhet att söka stöd vid våldsutsatthet. Detta likaså genom familj och vänner normer samt attityder gällande våld och stödinsatser. Ytterligare en bidragande faktor till att ungdomar söker hjälp från en utomstående är att ungdomarna har ett socialt nätverk som kan stötta individen samt uppmuntra hen till att kontakta en professionell stödinsats.

Teori

Följande kapitel har till syfte att redogöra för de teoretiska utgångspunkterna som har relevans för denna studie. Studien avser att klargöra samt utforska det eventuella sambandet mellan tidigare erfarenheter av våld samt det sociala nätverket och ungdomars egen risk för våldsutsatthet. *Anknytningsteorin* samt *social inlärningsteori* valdes som teoretiska utgångspunkter. Teorierna ansågs adekvata då de innefattar aspekter som är av intresse och relevans för forskningsområdet. Vidare väntas perspektiven bidra med information och synsätt som kan tydliggöra de studerade variablernas eventuella samband. Upplevt eller bevittnat våld inom familjen kan påverka ungdomars anknytning och acceptans för våld. En bristande anknytning i tidig ålder samt ökad acceptans för våld kan komma att påverka barnets framtida relationer. Utifrån detta kommer ungdomarnas familjesituationer och relationer att undersökas. Med hjälp av teorierna kan en uppfattning skapas gällande ungdomars eventuella anknytningar samt erfarenheter av våld, likaså huruvida olika anknytningar visar på särskilda mönster.

Anknytningsteori

Med anknytningsteorin som utgångspunkt kan människan förstås som beroende och formad av dess närmsta anhöriga, så kallade anknytningspersoner, från födseln. Teorin redogör för betydelsen som barnets och anknytningspersonens känslomässiga relation har för individers

utveckling. Barn har särskilda behov vilka anknytningspersonen har ansvar för att tillgodose. Huruvida dessa behov uppfylls påverkar barnets personlighetsutveckling samt anknytningsförmåga till såväl anknytningspersonen som andra i barnets liv (Karlsson 2017 s. 319).

De två kompletterande beteendesystemen som ligger till grund för anknytningsteorin är *anknytningssystemet* och *omvårdnadssystemet*. Barnet har behov av fysisk närhet för överlevnad och formar beteenden som syftar till att uppfylla dessa. Således skapas anknytningssystem och anknytningsbeteenden hos barnet. Anknytningssystemet handlar om hur barnet söker fysisk samt psykisk omvårdnad från anknytningspersonen då barnet inte är kapabelt att tillgodose det själv. Vidare besvarar anknytningspersonen detta genom sitt omvårdnadssystem och omvårdnadsbeteende. Dessa två system behöver samverka för att barnets anknytning ska bli så trygg som möjligt (Broberg et. al 2006 s. 54-57). Våldets hämmande effekter på anknytningen där den fysiska och/eller psykiska omsorgen brustit kan påverka barnets framtida beteenden och anknytningar. Således blir ungdomars tidigare erfarenheter av våld samt förekomsten av familjevåld viktiga aspekter att ta hänsyn till i detta arbete.

Som en del av anknytningssystemet utvecklar och konstruerar barn inre arbetsmodeller. Dessa ligger till grund för de förväntningar barnet har på anknytningspersonen. Arbetsmodellerna utvecklas via barnets erfarenheter av sociala interaktioner med anknytningspersonen. Barnets erfarenheter av anknytningspersonens tillgänglighet, närhet och beskyddande blir avgörande för barnets förväntningar av andra människor. De sociala interaktioner som barnet upplevt hjälper barnet att forma arbetsmodeller av *självet*. Barnet skapar då förväntningar på sig själv och andra utifrån anknytningspersonens omsorg. Således kan en otrygg anknytning medföra att barnet utvecklar en negativ modell av självet vilket kan ge konsekvenser på barnets framtida anknytningsförmåga. Utifrån anknytningsteorin kan en trygg anknytning vara en skyddsfaktor. Den ungas goda relationer och positiva upplevelser av närhet och trygghet kan främja utvecklingen samt bidra till sunda förväntningar på en framtida partner. En god anknytning från barndomen kan gynna den ungas bild av sig själv samt dess framtida anknytningsförmåga (Broberg et. al 2006 s.129-132).

Tillsammans arbetade John Bowlby och Mary Ainsworth för att utveckla anknytningsteorin. Ainsworths ena bidrag till teorin var hennes observationer av hur anknytningspersonen fungerar

som en *trygg bas* och *säker hamn* för barnet (Broberg et al 2006 s. 157). I samband med att barnet utvecklar nya förmågor får barnet möjlighet att hitta en balans mellan utforskande och trygghetssökande. Barnet är i behov av en trygg bas för att våga utforska omgivningen och därtill behöver barnet en säker hamn att anlända till när faror uppstår. Det är här anknytningspersonens uppgift att vara både fysiskt och känslomässigt tillgänglig för barnet (Broberg et. al 2006 s. 165). En trygg bas och en säker hamn är därför av stor betydelse för att ungdomar ska känna en trygghet i att vända sig till sina föräldrar eller annan anknytningsperson vid våldsutsatthet.

Genom att observera individuella skillnader upptäckte Ainsworth olika anknytningsmönster mellan barn och anknytningspersoner. Barn utvecklar anknytningsmönster redan från födseln. De verkar för att främja barnets sociala relationer. Genom att studera ett barns beteende gentemot anknytningspersonen i olika sammanhang kan de olika anknytningsmönsterna undersökas. Anknytningsmönster sorteras i kategorierna *trygg*, *otrygg* samt *desorganiserad* (Broberg et al 2006 s.187). De olika formerna av anknytning kan medföra särskilda beteenden. Trygg anknytning innebär för barnet en god balans mellan anknytnings- och utforskandesystemet. Barnet känner en trygghet i att utforska omgivningen samt ett förtroende för och säkerhet kring att anknytningspersonen är tillgänglig vid eventuell fara. Barn med otrygg anknytning saknar denna balans då erfarenheter med anknytningspersonen inneburit att den önskade omsorgen fattas. Otrygg anknytning kan vara *ambivalent* eller *undvikande*. Barn med ambivalent anknytningsmönster tenderar att ägna mycket tid åt att få trygghetsbehoven uppmärksammade istället för att våga utforska omgivningen. Vanliga karaktärsdrag för barn med ambivalent anknytningsmönster är att vara klängig och uppmärksamhetssökande. Otrygg undvikande anknytning innebär det motsatta. Barnet är då mer avskilt och frånvarande gentemot anknytningspersonen. Barn med en otrygg undvikande anknytning tenderar inte att söka närhet hos anknytningspersonen utan förlitar sig istället på den egna förmågan. Ett senare uppmärksammat anknytningsmönster är det *otrygga desorganiserade* anknytningsmönstret. Barn med denna anknytningsform präglas av en rädsla gentemot anknytningspersonen. Många gånger grundas detta i traumatiska upplevelser och omsorgsbrist. Detta kan leda till motsägelsefulla beteenden då barnet pendlar mellan närhetssökande och undvikande (Broberg et. al 2006 s. 189-194).

Ungdomars trygga eller otrygga anknytningssystem kan påverka deras riskbenägenhet att uppleva våld i nära relationer. Genom erfarenheter som stört det känslomässiga bandet med anknytningspersonerna kan deras sociala förmågor och förväntningar påverkas. Ungdomar med emotionella trauman utvecklar ofta en rädsla för att vara ensamma. Denna oro kan yttras på olika sätt. Somliga blir mer undvikande och slutna för att inte bli svikna och övergivna. Andra fungerar motsatt och skapar en ambivalent anknytning. Detta kan medföra att ungdomar försöker idealisera sig själv genom att söka närhet och bekräftelse från andra. Det kan även leda till att ungdomar ständigt anpassar sig efter våldsutövaren och undviker konflikter vilket ökar risken för att erfara VINR. Ungdomar med otrygg anknytning är mer sannolika att utsättas för våld av en partner. Anknytningen kan även påverka ungdomars benägenhet att lämna en våldsam relation, anmäla sin partner samt söka hjälp (Orke et. al 2021. s. 2960-2961).

Anknytningsteorin är av relevans för detta arbete då den kan användas för att förstå hur och varför individer skapar känslomässiga band till andra. Vidare kan vi få en förståelse för hur tidigare erfarenheter av relationer kan påverka ungdomars förväntningar och beteenden gentemot omgivningen. Dessa förväntningar kan spegla ungdomars framtida relationer både genom deras egna beteenden och acceptansen av andras. Vilken anknytning som ungdomarna har är inte för oss möjligt att konstatera genom en undersökning. Däremot kan vissa erfarenheter förstås ha påverkat ungdomarna och deras anknytning, såsom erfarenheter av våld inom familjen. Då kan anknytningspersonen anas ha uppvisat beteenden som inte uppfyller kraven för att ungdomarnas anknytning ska vara trygg. Teorin hjälper oss att förstå betydelsen av individens sociala nätverk och uppväxt samt de långvariga effekter som individens egna och/eller anknytningspersonens avvikande beteende och våldsupplevelser kan medföra.

Social inlärningsteori

Utifrån den sociala inlärningsteorin formas människor av inflytelserika personer i deras liv såsom föräldrar och vänner. Individer har en medfödd förmåga att skapa beteenden genom observation av omgivningen och tenderar att återskapa de handlingar som personer i deras omgivning utför. Vidare agerar individer utifrån den förstärkning som handlingarna väntas medföra samt hur en utförd handling mottagits från deras sociala nätverk. Ungdomars väntade reaktioner från omgivningen påverkar deras handlingssätt och benägenhet att upprepa beteenden (Yang et. al

2022 s. 449-450). Människor utvecklar beteenden utifrån fyra socialpsykologiska mekanismer; *differentiell association, differentiell förstärkning, imitation* samt *definition*. Detta innebär att individer lär sig genom att associeras med familj och vänner, att handla utifrån omgivningens förväntade förstärkning, att imitera rollmodellens beteenden samt att skapa beteenden utifrån egna och omgivningens definitioner samt värderingar. Ett prosocialt nätverk är därför betydelsefullt för ett icke-normbrytande beteende. God relation till föräldrar och vänner kan hjälpa barnets socialisering och uppmuntran av lämpliga beteenden. Risken för att ingå i en våldsam relation minskar då ungdomars sociala nätverk främjar god kommunikation och konflikthantering (Li 2022 s.22476-22478).

Teorin omfattar flera aspekter, däribland modellinlärning som handlar om att individer omges och lär sig av rollmodeller. En rollmodell kan utgöras av en av de närstående som individer har en känslomässig relation till, exempelvis en förälder. Psykisk och fysisk närhet bidrar till beteendeöverföring. Ytterligare en aspekt som kan skapa en rollmodell är likheten och associationen mellan individerna, såsom köns-, social- och kulturtillhörighet. En rollmodell kan även vara en person som en ser upp till eller är rädd för. Individer skapar och memorerar beteenden genom att observera rollmodeller och de konsekvenser som rollmodellernas beteenden ger. Beteenden som gett goda resultat för modellen är mer sannolika att imiteras och återupprepas (Larsson 2017 s. 454-456).

Utifrån den sociala inlärningsteorin kan ungdomars beteenden och handlingar förstås som återskapande av observerade beteenden. Omgivningen har därför stor betydelse för vilka beteenden som ungdomar väljer att implementera. En vanligt förekommande riskfaktor för våldsupplevelser i parrelationer är överföringen av attityder gentemot våld i hemmet. Med grund i den sociala inlärningsteorin visar forskning på att observationer av våld av och mot familjemedlemmar kan skapa attityder, normer och idéer om hur aggression bör hanteras (Corvo & DeLara 2010 s.183). Vidare menar forskare att det inte enbart är det våldsamma beteendet som barnen ärver, utan snarare föräldrarnas sårbarhet. Barnen lär sig att utveckla en tolerans gentemot våldshandlingar eller "välja" aggressiva partners. En överföring av sårbarhet kan även resultera i att barnen misslyckas med att skapa möjligheter för att eliminera sårbarhet. Det är däremot viktigt

att ha förståelse för att ett barns erfarenheter inte förutbestämmer upprepning av våld i senare relationer (Weinehall 1997 s. 115).

Teorin är av relevans för denna studie för att förstå ett eventuellt samband mellan omgivningens attityder och erfarenheter av våld, ungdomars tidigare erfarenheter av bevittnat våld och benägenheten att själv utöva våld. Har ungdomar vars föräldrar upplevt eller utövat våld större tendens att göra likaså?

Sammanfattning

Genom att använda anknytningsteorin och den sociala inlärningsteorin som utgångspunkter kan våld i nära relationer förstås utifrån ett bredare perspektiv. Teorierna belyser viktiga risk- samt skyddsfaktorer för VINR. Perspektiven påvisar betydelsen av individens omgivning och sociala nätverk, genom anknytningspersoner och rollmodeller. Med båda teorierna i beaktning kan individer förstås utifrån att deras bristande kommunikation samt relation med föräldrar kan medföra bristande utveckling och avvikande beteenden. Föräldrars förhållningssätt till våld kan påverka ungdomars risk att uppleva VINR genom att deras hanterande av känslor och användande av våld kan bidra till en otrygg anknytning för ungdomar. Barn och unga som växer upp i hushåll där våld är vanligt förekommande, eller där föräldrarna har en mer accepterande syn på våldshandlingar, kan utifrån teorierna vara en förklaring till barnets egen acceptans gentemot våld i nära relationer. Å andra sidan kan föräldrarnas negativa inställning till våldshandlingar vara en skyddsfaktor då barnet implementerar detta beteende och inte själv accepterar våld i en framtida relation. I denna studie kommer vi att analysera huruvida det finns ett samband mellan ungdomars egna erfarenheter av våld samt deras föräldrars våldserfarenheter. Utifrån det insamlade materialet och de valda teorierna görs analyser utifrån vilken påverkan den ungas anknytning till föräldrarna har för egen våldsutsatthet samt hur den ungas attityd gentemot våld kan vara en effekt av föräldrarnas attityder och värderingar. Vidare kan vi analysera huruvida dessa faktorer kan påverka ungdomars attityder gentemot stödsatser samt deras benägenhet att vända sig till någon vid behov av stöd.

Metod och material

Följande kapitel presenterar undersökningens tillvägagångssätt samt orsakerna till att metoden bedömts vara adekvat för detta arbete. Vidare beskrivs urvalet, genomförandet av datainsamling samt analysmetoden som arbetet grundas i. Avslutningsvis redovisas de etiska överväganden som gjorts före, under samt efter arbetets utförande.

Förväntat resultat

Utifrån tidigare forskning och teorier skapades specifika förväntade resultat. Tidigare forskning visar att det finns ett samband mellan tidigare erfarenheter av våld inom familjen och ökad risk för egna upplevelser av partnervåld. Utifrån detta förväntar vi oss därför ett resultat som tyder på att ungdomar som upplevt våld inom familjen har en större risk för att ingå i en våldsam relation. Vidare har tidigare forskning tydliggjort att ungdomars sociala nätverk är av stor betydelse för den ungas utveckling, värderingar och attityder. Vårt förväntade resultat är att ungdomars sociala nätverk kan fungera som en skyddsfaktor mot våld i nära relationer. Slutligen förväntade vi oss ett resultat som tyder på att ungdomars sociala nätverk påverkar benägenheten att söka hjälp vid våldsutsatthet. Med tidigare forskning, teorier och vårt förväntade resultat i beaktning formades våra hypoteser och studien grundas utifrån dessa.

Metodologiska överväganden

Detta arbete grundas i en kvantitativ analysmetod. Syftet med studien är att klargöra eventuella samband mellan olika variabler. Genom att använda en kvantitativ metod kan vi testa hypoteser som formats med utgångspunkt i bestämda teorier och tidigare forskning. Detta passade bra för oss då vi hade ett intresse för forskningsämnet som vi ville analysera i relation till specifika teorier. Analysmetoden är optimal då den inriktas på att studera siffror och jämföra variabler. Andra studier av VINR visar också att metoden är användbar vid undersökningar som består av ett stort antal respondenter (Barter 2007 s.213). Hade analysmetoden varit kvalitativ skulle resultatet istället utgöras av mer detaljerad data om färre respondenter. Då hade det varit mer passande att analysera exempelvis våldets effekter (Barter 2007 s.213). En möjlig undersökningsmetod vid kvalitativa analyser är intervjuer vilket hade möjliggjort ett mer situationsanpassat datainsamlade. Flertalet andra studier av forskningsämnet har baserats på

intervjuer. Då har forskarna fått tillgång till mer detaljerad data om färre respondenter (Korkmaz & Överlien, 2020 s.374-375). Svaren kan vara mer eller mindre användbara då respondenten kan vara obekvämd med att svara på grund av att det sker i ett samtal. Svaret kan också vara mer utförligt då forskaren har möjlighet att ställa följdfrågor och läsa av kroppsspråk. Intervjuerna visar en större variation mellan respondenternas svar eftersom de inte är begränsade till specifika svarsalternativ. Detta innebär även att de ämnen som önskas besvaras kan missas då respondenten själv inte har dem i åtanke eller känner sig trygg med att berätta om det. Forskaren har även ett större utrymme och behov av att tolka och koda respondenternas svar eftersom de är mer varierande och kan bestå av ordval som är otydliga. Med enkät som undersökningsmetod ställs samtliga respondenter inför samma förutsättningar och svarsalternativ, vilket kan ge data som är lättare att jämföra. Dessutom anser vi risken stor att forskningsämnet upplevs känsligt för målgruppen att samtala om i en intervju. Enkäter är därför ett optimalt undersökningsinstrument för detta arbete.

Arbetsfördelning

Inledningsvis påbörjade vi arbetet genom att tillsammans diskutera uppsatsens uppdelning och arbetsprocess. Det framkom tidigt att vi båda ansåg det vara viktigt att arbetet är enhetligt och har en röd tråd. För att uppnå detta bedömde vi ett bra samarbete vara betydelsefullt. Vi valde därför att arbeta med uppsatsen tillsammans så mycket som möjligt. Detta gjorde vi både fysiskt och digitalt. För de delar som kräver användning av SPSS satt vi på Campus Helsingborg. Det arbete som främst gjordes enskilt var insamlingen av material i form av tidigare forskning. För att öka effektiviteten sökte vi relevant tillgänglig information på egen hand. Detta arbetade vi sedan vidare med tillsammans genom att vi läste och godkände varandras funna referenser. Forskningen diskuterades sedan och skrevs gemensamt samman utifrån det vi båda ansåg vara av relevans för arbetet. Exempelvis påbörjade Marielle att hitta relevant information till kapitlet för tidigare forskning medan Marion påbörjade teoriavsnittet och hittade forskning av relevans för teorierna. Detta utvecklade och gick vi sedan igenom gemensamt för att vi båda skulle vara nöjda med varje kapitelns innehåll och formalia. Samarbetet har fungerat bra under arbetets gång då vi har kompletterat varandras styrkor och svagheter. Vi båda har engagerat oss och gjort vårt yttersta för att tillsammans skapa ett bra arbete.

Urval och genomförande

Den initiala tanken för att skapa ett urval och samla in data var att använda ett *klusterurval*. Ungdomarna skulle väljas utifrån bestämda skolor och lottade klasser. Vi hade planerat att besöka klasser på olika gymnasieskolor och därmed presentera enkäten och få den besvarad. Vi tog kontakt med rektorerna på diverse gymnasieskolor, där vi presenterade oss och studien samt bifogade vårt missivbrev (bilaga 1) men det saknades intresse och möjlighet från skolpersonal för detta. Respondenterna fick därför bestämmas och nås på annat sätt. Arbetet bygger på olika urvalstyper då det användes flera insamlingsmetoder. Vidare kan vi anses ha ett *stratifierat urval* eftersom respondenterna undersöktes utifrån kategorisering och slumpmässigt urval. Urvalet utgörs av respondenter som valts utifrån kategori skola och har nåtts genom slumpmässig kontakt, då enkäten publicerades på en gymnasieskolas digitala hemsida. Enkäten nådde inte tillräckligt många elever och vi fick fortsätta söka respondenter genom att kontakta de vi känner samt publicera enkäten på sociala medier, vilket innebar ett *bekvämlighetsurval*. Vidare bad vi våra kontakter att sprida enkäten till sina bekanta som är gymnasieelever. Då användes istället ett *snöbollsurval*. Av de presenterade urvalstyperna skulle troligtvis klusterurval vara den optimala. Då hade undersökningen bestått av fler respondenter och genom större data hade hypoteserna kunnat besvaras med större säkerhet. Trots detta anser vi fortfarande urvalet vara adekvat och betydande, då vi har ett relativt stort urval och mycket användningsbar data att bearbeta.

Den insamlade datan har givit mycket information och bortfallet är minimalt, vilket tyder på att ungdomarna förstått enkätens frågor och svarat med noggrannhet. Då respondenterna utgörs av ungdomar var det av vårt intresse att anpassa ordvalet utifrån deltagarnas ålder. Vidare undersöktes endast ungdomar i senare tonåren då vi anser dem vara mogna och kapabla nog att besvara samt besluta om deltagande i undersökningen. Vi anser anpassning vara särskilt viktigt då ämnet som undersöks, likt tidigare forskning visat, tenderar att riktas mot vuxna och formuleras utifrån begrepp och scenarion som inte är relaterbara för ungdomarna.

För detta arbete undersöktes 105 gymnasieelever, varav en lämnat enkäten helt tom och därför blir "missing" på samtliga variabler. Resultatet beräknas och presenteras därför utifrån 104 respondenter. Enkäten utfördes i digital form för att öka respondenternas intresse samt förtroende för deltagandet och därmed vidga svarsfrekvensen. Enkäten formades mycket grundligt och vi

strävade efter att ha välformulerade frågor för att minska risken för missförstånd och/eller oriktiga svar. Vidare skapades enkäten med försiktighet och exakthet med ordval som lämnar så litet utrymme för tolkningar som möjligt. Exempelvis undveks begreppet “våld” då ungdomarnas tolkning av vad det innebär skulle kunna påverka datan. Istället för att fråga “har du utsatts för våld av en partner” formulerades frågan som “har du utsatts för något av följande av en partner” och hänvisade till ett flertal exempel på våldsamma handlingar. Vidare försökte vi minska risken för bortfall genom att ha korta och konkreta frågor samt svarsalternativ, flervalsalternativ som formulerats för att passa samtliga, samt i många fall alternativet “annat” där ungdomarna med egna ord kunde ange egna svar.

Vid genomgången av det insamlade datamaterialet upptäcktes att en del villkorsfrågor var obesvarade. Då varje fråga besvarades med frivillighet, samt att en del frågor endast skulle besvaras av dem som i föregående fråga svarat ja, blev det svårare för oss att tolka av vilka anledningar som frågan lämnats obesvarad. Detta kan ha påverkat svarsfrekvensen och vidare resultat samt analys.

Vidare kan inte undersökningens externa bortfall konstateras eftersom antalet individer som enkäten gjorts tillgänglig för inte är mätbart. Med detta menar vi att det inte är säkert hur många som sett eller tagit del av enkäten för att sedan välja att inte delta. Detta beror på att vi inte känner till hur många som använder de medier som enkäten delats genom. Således är endast det bortfall som kan mätas, diskuteras och tas hänsyn till i detta arbete den andel som i enkätens svar framgår ha lämnat någon eller några frågor obesvarade, det vill säga det interna bortfallet.

Metodens tillförlitlighet

Studiens trovärdighet och giltighet baseras på *reliabilitet* samt *validitet*. Undersökningens reliabilitet baseras på huruvida studien kan upprepas av en annan forskare och ge samma resultat. För att nå hög reliabilitet formuleras och presenteras instruktionerna noggrant för att respondenterna samt en eventuell framtida forskare ska vara införstådda med upplägget. Enkäten består även av flertalet liknande frågor för att mäta samma variabel och ge ett mer trovärdigt

resultat. Validitet handlar om huruvida studien faktiskt mäter hypoteserna och undersöker problemområdet. För att uppnå hög validitet formuleras enkätens frågor och svarsalternativ noggrant så att variablerna blir mätbara och att risken för missförstånd minskar. Undersökningen ska vara applicerbar på populationen, alltså kunna generaliseras. Till följd av deltagandets frivillighet finns en osäkerhet i huruvida urvalet är generaliserbart för hela populationen. Då ungdomarna som besvarat enkäten gjort det frivilligt kan deltagandet grunda sig i ett intresse för ämnet. Risken finns därmed att de som tycker ämnet är ointressant eller känsligt faller bort. För att öka reliabiliteten har vi försökt nå ut till så många som möjligt och involverat ungdomar oavsett deras koppling till ämnet.

Ytterligare en betydande faktor för undersökningens trovärdighet är att respondenterna behandlas likvärdigt och neutralt. Vi anar att förutsättningarna för dessa aspekter hade varit sämre då undersökningen utförts genom exempelvis en intervju. Vårt utrymme att påverka respondentens upplevelse och svar hade varit större och datan hade kunnat riskera att manipuleras. Möjligheten att läsa kroppsspråk samt ställa följdfrågor, samt det faktum att respondenten avslöjas för forskaren tror vi kan påverka datan. Vi anser intervjumetod innebära en större risk för att undersökningsdeltagarna försöker anpassa sig efter forskaren och rådande normer för att bli socialt accepterad och undvika skam. Således anser vi att en enkätundersökning är ett optimalt tillvägagångssätt för detta arbete då det minskar vårt utrymme att påverka respondenternas svar. Detta arbete utförs med ständig försiktighet och medvetenhet om eventuellt inflytande som kan riskera studiens objektivitet.

Enligt vår bedömning är våra personliga intressen och tidigare kunskap ingenting som väntas påverka studiens resultat eller diskussion. Dessutom utfördes besvarades enkäterna anonymt och utan vår närvaro kan inte eventuella tidigare relationer mellan oss och respondenterna att påverka resultatet.

Bearbetning och analys

Det insamlade undersökningsmaterialet består av nominal- och ordinalvariabler. För att analysera dessa och testa hypoteserna matades samtliga variabler och enkätsvar in i SPSS. I programmet utfördes flera univariata analyser i form av frekvenstabeller. Vidare gjordes bivariata analyser

genom korstabeller för att observera variablernas samband och statistiska signifikans. Exempel på variabler som granskades var eventuell erfarenhet av partnervåld samt våldsutsatthet av en förälder. Genom att applicera dessa variabler i korstabeller synliggörs antalet individer som har erfarenhet av någon eller båda variablerna. Granskandet av korstabellerna redogör för det eventuella sambandet mellan de olika variablerna. Få av analyserna gav ett p-värde under 0,05. Vi menar att en bidragande faktor till detta är att urvalet endast består av en målgrupp som bestämts utifrån ålder och att antalet respondenter som har erfarenhet av det som vår undersökning berör därmed är relativt få. På grund av detta saknar en del av respondenterna erfarenhet av forskningsämnet och har därför inte besvarat vissa variabler som är av relevans för att testa hypoteserna. Möjligheten att konstatera ett samband mellan de studerade variablerna kan därmed försvåras. Trots detta anser vi att resultaten och p-värdena inte innebär att ett samband mellan variablerna inte föreligger men att det finns ett behov av ytterligare forskning.

I detta arbete undersöks ungdomars erfarenheter av våld, relationer med deras sociala nätverk samt deras benägenhet att söka stöd vid utsatthet. Enkäten formades utifrån detta och omfattas av frågor som är av relevans för de studerade variablerna vilka synliggör eventuella samband. Exempel på frågor som kan kopplas till variablerna och kan användas för att testa hypotesen är följande: ungdomarnas relation med föräldrar och vänner, ungdomarnas uppfattning om huruvida hen kan vända sig till någon i sin omgivning, om ungdomarna har erfarenheter av professionell hjälp vid våldsutsatthet samt deras attityder gentemot att söka hjälp vid våldsutsatthet. Resultatet av dessa frågor gör det möjligt för oss att jämföra variabler i olika bivariata analyser och därmed förstå hur ungdomar ställer sig till att tala om våldsutsatthet och om det finns tendenser som är vanligare bland dem som har en positiv eller negativ attityd gentemot hjälpsökande, exempelvis föräldrarnas erfarenheter av våld.

Forskningsetiska överväganden

Det undersökta problemområdet kan upplevas känsligt och intimt för målgruppen. Både vad gäller att reflektera kring samt besvara frågor om. Studien har därför verkställts utifrån flertalet etiska ställningstaganden. På grund av studentundantaget behöver denna studie inte prövas enligt etikprövningslagen. Trots detta är studien planerad samt verkställd med försiktighet och kännedom om etiska principer som minimerar risken för skada.

Utifrån informationskravet och samtyckeskravet har varje individ som deltar i forskningen rätt till särskild information som är relevant för deltagaren. Forskaren är skyldig att vara såväl ärlig som tydlig vad gäller studiens funktion och ändamål. Därutöver bör respondenten underrättas om frivilligheten i deltagandet samt hanteringen av den insamlade datan (Eldén 2020 s. 30). Detta arbete följer informationskravet. Eleverna informerades om studiens syfte och metodologi. Det framfördes tydligt att ungdomarna deltog frivilligt och under deltagandet kunde avbryta alternativt avstå från att svara på frågor. För att försäkras om att samtliga respondenter förstått denna information inleddes undersökningen med ett missivbrev med nödvändig information. Deltagarna tilldelades där även kontaktuppgifter till oss för eventuella frågor eller önskan om att ta del av detta sammanställda arbete samt resultatet av undersökningen.

Ett etiskt övervägande som följde av dessa krav var lämpligheten att undersöka respondenterna utifrån deras ålder. Vi hade i förhoppning att undersöka gymnasieelever som går sista året, då majoriteten av dem har fyllt 18 år och kan anses mogna nog att kunna fatta egna beslut om medverkan. Då detta inte var möjligt övervägde vi att inkludera alla gymnasieelever för att nå fler respondenter. På grund av detta reflekterade vi över vilken eventuell påverkan undersökningen kunde ha på respondenterna beroende på deras ålder men likaså på vilket sätt ungdomars ålder skulle kunna påverka enkätsvaren. Efter noga överväganden ansåg vi att ungdomar i åldrarna 16-18 kunde undersökas då studien uppfyller nämnda etiska krav.

Ytterligare en aspekt är konfidentialitetskravet som innebär att den insamlade datan ska behandlas med försiktighet (Eldén 2020 s. 30). Vi anser att vi gjorde vårt yttersta för att ta hänsyn till detta genom respondenternas ständiga anonymitet i och med enkätinstrumentet. Hade vi istället använt intervju som undersökningsmetod hade ungdomarna exponerats för oss. Dessutom hade samtalet kunnat behöva spelas in vilket vi anser ökar risken för att respondenten och dess svar kan uppenbaras för någon utanför undersökningen.

I efterhand uppmärksammades att vi använt oss av begreppet "föräldrar" i enkäten för att undersöka ungdomars relation till sitt sociala nätverk. Vi är medvetna om att alla inte är uppvuxna med föräldrar eller med endast en närvarande förälder, och att ens vårdnadshavare

och/eller anknytningsperson även kan vara en annan vuxen. Detta kan ha bidragit till missförstånd och eventuellt påverkat ungdomarnas svar.

Resultat och analys

Följande uppsatsdel är indelad i tre kapitel som var och ett behandlar de tre hypoteserna som undersöks. Avsnitten behandlar vardera hypotes utifrån relevant data från den genomförda och bearbetade enkätundersökningen. Våld i nära relationer är komplext då varje enskilda erfarenheter är individuella och en del av vårt arbete går ut på att vaska fram vad som är gemensamt och vilka olika mönster som trots allt finns. Fenomenet bör betraktas utifrån ett helhetsperspektiv.

För de tabeller vars värde av "n" är mellan två tal gäller att de variabler som presenteras har olika antal respondenter. Enkäten bestod av flera villkorsfrågor. Detta innebär att många frågor endast var av relevans för dem som svarat ja på föregående fråga. Därmed är svarsfrekvensen varierande genom enkäten vilket påverkar den procentuella andelen. Likaså påverkas tillförlitligheten av resultatet av den skillnad som finns i svarsfrekvensen.

Det empiriska materialet utgörs av 105 respondenter varav majoriteten är flickor (71,2 procent), 18 år gamla (52,9 procent), studerar ekonomi- eller samhällsprogram (68,2 procent), bor tillsammans med en eller två föräldrar (82,7 procent), är födda i Sverige (94,2 procent), har föräldrar som båda är födda i Sverige (57,7 procent) och har minst ett syskon (89,4 procent). Ungefär hälften av undersökningens deltagare är i ett förhållande (48,1 procent).

Ungdomars erfarenheter av våld

I detta avsnitt presenteras det sammanställda resultatet av ungdomarnas erfarenheter av våld. Vidare tydliggörs våldserfarenheterna bland ungdomarnas omgivning och huruvida det finns ett samband mellan dessa variabler. Slutligen görs en analys kring eventuella konsekvenser som erfarenheter av våld i barndomen kan ha på ungdomarnas risk att utsättas för framtida VINR. Tidigare studier ökar medvetenheten om potentiella beteenden och tendenser för ungdomar med erfarenheter av bristande omsorg i uppväxten. Således blir det av vårt intresse att undersöka

huruvida ungdomar med erfarenheter av våld i familjen även har erfarenheter av partnervåld. Kan föräldrars utsatthet och tendenser för att agera aggressivt påverka ungdomar och deras synsätt gällande relationer?

Resultat

För att få en övergripande bild av ungdomarnas erfarenheter av våld har frekvensanalyser av svarsfrekvenserna på variablerna “*Har du bevittnat våld?*”, “*Har du upplevt våld?*” samt “*Har du utövat våld?*” gjorts. Resultatet visar att knappt 70 procent av respondenterna har utsatts för våld. Mer än hälften av respondenterna har bevittnat våld, varav 37 respektive 36 procent har bevittnat en förälder utöva samt utsättas för våld. Vidare visar resultatet att knappt en fjärdedel utövat våld själva. Utifrån tidigare forskning har det framkommit att ungdomars tidigare erfarenheter av bevittnat och upplevt våld inom familjen bara är en av många riskfaktorer för framtida våldsutsatthet i parrelationer. Vårt resultat visar att knappt hälften av de som utsatts för våld har blivit utsatta av en partner (se tabell 1).

Tabellens n-värde är inte ett specifikt antal eftersom vissa variabler omfattas av 104 respondenter (markerade i fetstil) till skillnad från de senare presenterade variablerna som är villkorsfrågor och besvarats av 60 (*bevittnat förälder utövat våld*) respektive 62 ungdomar (*bevittnat förälder utsättas för våld*).

Tabell 1. *Andel respondenter som har bevittnat, utsatts för samt utövat våldshandlingar. Procent (n=60-104)*

Våldserfarenheter	
Har du bevittnat våld?	62,5
Ja, bevittnat förälder utöva	36,6
Ja, bevittnat förälder utsättas	35,5
Har du utsatts för våld?	68
Ja, av partner	46,3
Har du själv utsatt någon för våld?	24

Genom enkätsvaren kan vi avläsa att 80 procent av de ungdomar som har bevittnat våld har bevittnat våld där pappan är utövaren och mamman är den utsatta. Vi kan med dessa siffror inte säkerställa att våldet har förekommit mellan parterna. Vi kan utifrån resultatet utläsa att en andel av våra respondenter har både bevittnat sin pappa utöva våld och bevittnat sin mamma utsättas men vi kan inte med säkerhet säga att det bevittnade våldet har utövats av pappan mot mamman.

En jämförelse gjordes mellan variablerna som mäter ungdomarnas erfarenheter av bevittnat våld (fråga 18 och 19) och variabeln för ungdomars erfarenhet av partnervåld. Resultatet visar att 37,5 procent av de ungdomar som bevittnat sin mamma utöva våld själva har blivit utsatta för våld av en partner. P-värdet för denna analys är 0,43. Vidare visar resultatet att 61,5 procent av de ungdomar som bevittnat sin mamma utsättas för våld själva har utsatts för partnervåld. Analysen gav p-värdet 0,28. Av de ungdomar som bevittnat sin pappa utöva våld har 50 procent själva utsatts för våld av en partner. P-värdet är 1. Vad gäller de ungdomar som bevittnat sin pappa utsättas för våld har 33,3 procent själva blivit utsatta för våld av en partner. P-värdet är 0,41. Samtliga korstabeller gav p-värden över 0,05 och är därmed inte statistiskt signifikanta. Nollhypoteserna kan inte förkastas då resultatet kan ha uppstått av en slump.

Vidare gjordes en frekvensanalys av variabeln "*har någon i din omgivning utsatts för våld*", då den är av relevans för ungdomars kännedom om föräldrars och vänners våldsutsatthet. Resultatet visar att 74 procent av de 104 ungdomarna är medvetna om att någon i deras omgivning har erfarenhet av våld. Analysen av denna variabel visar även att 12,5 procent av respondenterna är osäkra vad gäller omgivningens eventuella erfarenhet av våld.

Föregående variabel applicerades i en bivariat analys tillsammans med variabeln "*har du utsatts för våld av en partner*" i form av en korstabell. Resultatet visar att 49 procent av de respondenter som har någon i sin omgivning som upplevt våld själva har blivit utsatta för våld av en partner. P-värdet för denna korstabell är 0,53, således kan inte nollhypotesen förkastas.

Vidare granskades specifika aktörer i respondenternas sociala nätverk för att analysera sambandet mellan omgivningens erfarenheter av våld samt ungdomars erfarenheter av partnervåld. Av de

ungdomar som angivit att deras mamma har tidigare erfarenhet av våld har 53,3 procent utsatts för våld av en partner (korstabell 1). Den bivariata analysen gav ett p-värde på 0,76 vilket innebär att nollhypotesen inte kan förkastas.

Korstabell 1. Variablerna “Har någon i din omgivning utsatt för våld? Om ja, vem? - mamma” & “Har du själv utsatts för våld? Om ja, av vem? - partner”. Procent (n=56)

			Om ja av vem, PARTNER		Total
			Ja, ja	Ja, nej	
Om ja, MAMMA	Ja, ja	Count	8	7	15
		% within Om ja, MAMMA	53.3%	46.7%	100.0%
	Ja, nej	Count	20	21	41
		% within Om ja, MAMMA	48.8%	51.2%	100.0%
Total	Count		28	28	56
	% within Om ja, MAMMA		50.0%	50.0%	100.0%

Vidare är det 57,1 procent av de som har angivit att deras pappa upplevt våld som själva upplevt partnervåld (korstabell 2). Denna undersökning gav p-värdet 0,69 som likaså innebär att nollhypotesen inte kan förkastas.

Korstabell 2. Variablerna “Har någon i din omgivning utsatts för våld? Om ja, vem? - pappa” & “Har du själv utsatts för våld? Om ja, av vem? - partner”. Procent (n=56)

			Om ja av vem, PARTNER		Total
			Ja, ja	Ja, nej	
Om ja, PAPPA	Ja, ja	Count	4	3	7
		% within Om ja, PAPPA	57.1%	42.9%	100.0%
	Ja, nej	Count	24	25	49
		% within Om ja, PAPPA	49.0%	51.0%	100.0%
Total	Count		28	28	56
	% within Om ja, PAPPA		50.0%	50.0%	100.0%

Trots att de ovanstående bivariata analyserna inte gav ett statistiskt signifikant värde, visar resultatet att majoriteten av de ungdomar vars förälder erfarit våld själva utsatts för partnervåld.

Analys och slutsats

Resultatet av det empiriska materialet visar att det finns ett samband mellan föräldrars tidigare erfarenhet av våld samt ungdomars utsatthet för partnervåld. Enligt undersökningen har majoriteten av de ungdomar med en förälder som upplevt våld själva utsatts för våld av en partner. Resultatet visar att föräldrars association till våld är betydelsefullt för ungdomars benägenhet att utsättas för VINR. Precis som tidigare forskning tyder på har ungdomar som vuxit upp under familjeförhållanden där våld förekommit större risk för att uppleva våld i parrelationer (Memiah et. al 2020).

Undersökningens resultat visar att en stor andel av ungdomarna har familjemedlemmar som upplevt eller utövat våld samt själva har utsatts för partnervåld. Utifrån den sociala inlärningsteorin formas ungdomar efter föräldrars beteenden och handlingar. Därmed kan ungdomars erfarenheter av våld bland föräldrarna innebära en ökad risk för framtida våldsamma relationer. Detta då föräldrars värderingar och beteenden överförs till ungdomar (Yang et. al 2022, s. 449-450). Således styrker detta vårt resultat som visar att mer än hälften av de ungdomar vars föräldrar upplevt våld själva utsatts för våld av en partner. Våldets hämmande effekter på anknytningen där den fysiska och/eller psykiska omsorgen brustit kan påverka barnets framtida beteenden och anknytningar.

Av de 19 ungdomar som angett att de blivit utsatta för våld av en förälder har även drygt 40 procent upplevt våld av en partner. Med anknytningsteorin som ansats kan en möjlig förklaring till detta vara att de ungdomar som har utsatts för våld av en förälder ha utvecklat en otrygg anknytning under barndomen som sedan tagit sig uttryck i framtida förhållanden. En otrygg anknytning i form av emotionellt trauma kan påverka individens beteenden och förväntningar i relationer och av partnern. Vidare kan därmed acceptansen gentemot våldsamma handlingar öka (Broberg et. al 2006 s. 189-194). Resultatet styrker de konstateranden som framträtt i tidigare forskning. Likt studierna om att otrygg anknytning kan öka risken för partnervåld visar undersökningen att nästan hälften av de som upplevt familjevåld även erfarit partnervåld och att risken för VINR kan vara större för dessa ungdomar.

Av de som har bevittnat våld är i 80 procent av fallen pappan utövaren och mamman den våldsutsatta. Som tidigare nämnts kan vi inte säkerställa att det bevittnade våldet skett mellan

föräldrarna men resultatet visar att våld inom familjen är vanligt förekommande. Att ha bevittnat våld mellan sina föräldrar kan bidra till en förvrängd bild av vad kärlek är, hur känslor bör hanteras samt aggression uttryckas. Utifrån den sociala inlärningsteorin kan detta förstås som att ungdomar observerar och imiterar beteenden. Således kan sambandet mellan att själv ha blivit utsatt av en förälder eller bevittnat en förälder utöva våld och risken för att själv utföra våldsamma handlingar förklaras då föräldrarnas våldsamma beteenden överförs till ungdomar. Det upplevda och bevittnade våldet kan skapa normer och attityder som innebär att ungdomar kan betrakta förekomsten av våld i nära relationer som acceptabel.

Utifrån tidigare forskning och enkätens resultat kan vi konstatera ett samband mellan de studerade variablerna då andelarna är olika stora. Däremot kan vi inte konstatera om variablerna innebär skydds- eller riskfaktorer och därmed på vilket sätt sambandet fungerar. Ett exempel på detta är att utsattheten för våld inom familjen också kan vara en skyddsfaktor för våld i parrelationer. En underliggande fråga i vår undersökning är därför om det går att utröna vilka faktorer som påverkar om våld i hemmet leder till ett avståndstagande till eller ökar risken för att ingå i VINR.

Inga av våra korstabeller gav ett p-värde under 0,05 och visar därför inte på statistisk signifikans. En bidragande faktor till detta tror vi kan vara att det är få respondenter som är delaktiga i studien samt en stor andel som inte har erfarenhet av de variabler som besvarar hypoteserna. Möjligheten att konstatera ett samband försvåras då urvalet är mindre. Trots att resultatet inte visade sig vara statistiskt signifikant kan vi inte utesluta att det finns ett samband mellan variablerna. Vi kan därför förkasta nollhypotesen men vi kan inte konstatera att mothypotesen stämmer då förekomsten av våld inom familjen kan påverka ungdomars risk för egen utsatthet i en parrelation, även om resultatet kan sägas indikera att det finns en sådan korrelation. Resultatet anser vi inte vara särskilt överraskande då ett samband väntades föreligga. Däremot väckte det ett starkare intresse att undersöka huruvida sambandet faktiskt verkar. Vi vill därför ännu en gång betona nödvändigheten i att forska vidare om ämnet. Finns det faktorer som påverkar huruvida variablerna utgör risk- eller skyddsfaktorer och hur kan de faktorerna hanteras för att minska förekomsten av partnervåld bland ungdomar?

Ungdomars sociala nätverk som skyddsfaktor

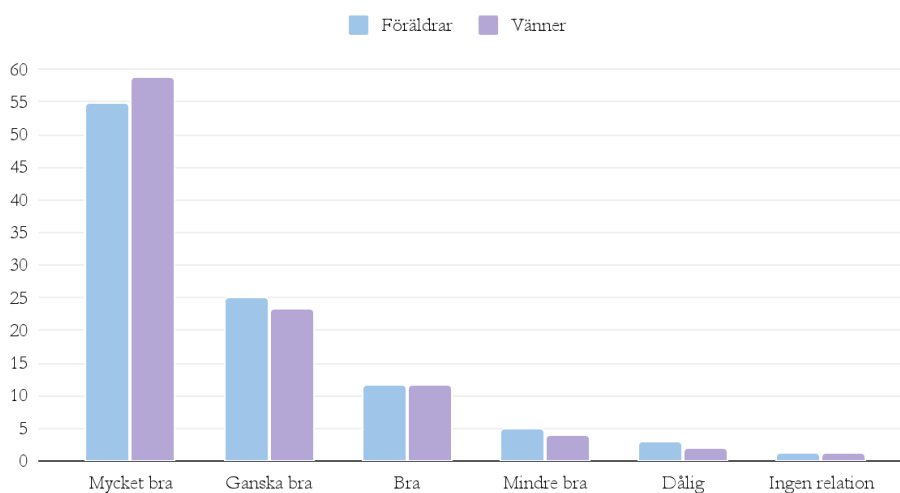
I följande avsnitt presenteras det sammanställda resultatet av ungdomarnas relation med familj och vänner samt hur deras sociala liv är strukturerat. Vidare beskrivs ungdomarnas upplevelser av psykiskt samt fysiskt våld utövat av en vän. Dessa variabler redovisas vidare i relation till ungdomars erfarenhet av partnervåld. Omgivningen har ett inflytande på ungdomar och orsakerna till att en ungdom upplever VINR är flera. Det är av vårt intresse att analysera resultatet utifrån de valda teorierna och tidigare forskning för att kunna undersöka huruvida ungdomars sociala nätverk kan fungera som en skyddsfaktor gentemot VINR.

Resultat

Genom frekvenstabeller av variablerna *Hur är din relation med dina föräldrar* samt *Hur är din relation med dina vänner* tydliggjordes ungdomarnas upplevda relationer. Resultatet visar att majoriteten av ungdomarna har en god relation (bra, ganska bra respektive mycket bra) till både föräldrar och vänner. En mycket liten andel av ungdomarna har uppgett att de har en sämre (mindre bra, dålig eller ingen) relation till föräldrar och vänner (se diagram 1).

Diagram 1. Ungdomars relation med föräldrar och vänner. Procent (n=104).

Ungdomars relation med föräldrar och vänner

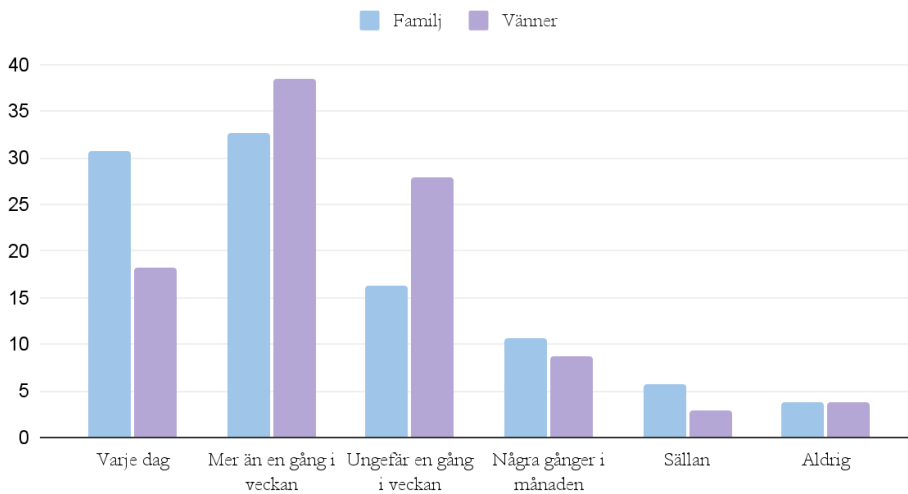
Resultatet påvisar att majoriteten av ungdomarna har ett gott socialt nätverk. Vidare betraktas variabeln *relation med föräldrar* i anslutning till variabeln *ungdomarnas erfarenheter av partnervåld*. Genom en bivariat analys av dessa två variabler framkommer att 44,7 procent av de ungdomar som har en god relation med någon av sina föräldrar (mycket bra, ganska eller bra) har upplevt partnervåld. Av de ungdomar som har en sämre relation (mindre bra, dålig, ingen relation) med sina föräldrar har 50 procent erfarenhet av partnervåld. Analysen gav p-värdet 0,17.

En bivariat analys av variablerna *Hur är din relation med vänner* samt *Har du utsatts för våld av en partner* gjordes för att undersöka sambandet mellan ungdomars vänskapskrets och erfarenheter av partnervåld. Resultatet visar att 44,2 procent av de ungdomar med god relation (mycket bra, ganska bra eller bra) till sina vänner har upplevt partnervåld. 66,6 procent av de ungdomar med sämre relation till sina vänner (mindre bra, dålig, ingen relation) har utsatts för våld av en partner. Av resultatet kan vi tolka det som att det finns ett samband mellan ungdomars sociala nätverk och risken för att erfarva våld i nära relationer. Resultatet kan tyda på att ungdomar med goda relationer till vänner och familj är mindre benägna att uppleva våldsamma parrelationer. P-värdet för denna analys är 0,2, nollhypotesen kan inte förkastas.

Genom frekvenstabeller av variablerna *Hur ofta umgås du med familj* samt *Hur ofta umgås du med vänner* tydliggjordes ungdomarnas umgänge. Resultatet visar att majoriteten av ungdomarna umgås med både familj och vänner ofta (varje dag, mer än en gång i veckan, ungefär en gång i veckan). En liten andel av ungdomarna umgås med familj och vänner sällan (några gånger i månaden, sällan, aldrig) (se diagram 2).

Diagram 2. Ungdomars umgänge med familj och vänner. Procent (n=104).

Ungdomars umgänge med familj och vänner

Vidare genomfördes en bivariat analys för att testa sambandet mellan variablerna *Hur ofta umgås du med familj* och *Har du utsatts för våld av en partner*. Resultatet visar att 26,5 procent av ungdomarna som umgås med sin familj ofta (varje dag, mer än en gång i veckan, ungefär en gång i veckan) har erfarenheter av partnervåld. Vad gäller de ungdomar som umgås med familjen sällan (några gånger i månaden, sällan, aldrig) har 42,9 procent utsatts för våld av en partner. Denna analys gav ett p-värde på 0,53.

Vidare gjordes en liknande jämförelse mellan variablerna *Hur ofta umgås du med vänner* och *Har du utsatts för våld av en partner*. Resultatet visar att 26,1 procent av de ungdomar som umgås med vänner ofta (varje dag, mer än en gång i veckan, ungefär en gång i veckan) har utsatts för våld av en partner. Av de respondenter som umgås med vänner sällan (några gånger i månaden, sällan, aldrig) har 50 procent blivit utsatta för våld av en partner. Utifrån dessa bivariata analyser kan vi ana att ungdomarna som ägnar mer tid åt att umgås med familj och vänner har mindre erfarenhet av partnervåld och därmed eventuellt har en mindre risk att utsättas för VINR. Resultatet talar för hypotesen. P-värdet för analysen är 0,32.

Vidare observerades i vilken utsträckning ungdomarna ägnar sig åt fritidsaktiviteter för att jämföras med ungdomars erfarenheter av våld. Av de ungdomar som ägnar sig åt fritidsaktiviteter minst en gång i veckan (varje dag, mer än en gång i veckan, ungefär en gång i veckan) har 35,3

procent aldrig upplevt våld. Gällande de ungdomar som angivit att de ägnar sig åt fritidsaktiviteter några gånger i månaden, sällan eller aldrig har 21,8 procent aldrig upplevt våld. P-värdet för analysen är 0,66. Siffrorna visar att nollhypotesen inte kan förkastas men att det är en större andel ungdomar som inte upplevt våld bland de som har ett regelbundet umgänge samt sysslar med fritidsaktiviteter jämfört med de ungdomar som ägnar mindre tid åt umgänge och fritidsaktiviteter.

Samtliga bivariata analyser har gett ett högre p-värde än vad som är acceptabelt (0,05). Därmed kan vi utifrån p-värdena inte konstatera att det finns ett statistiskt signifikant samband mellan de studerade variablerna. Trots det är siffrorna relevanta att analysera.

En undersökning av respondenternas erfarenheter av mobbning gjordes. Resultatet visar att en fjärdedel av ungdomarna har utsatts för mobbning av en vän (se tabell 2). Av dessa har majoriteten dessutom erfarenhet av våldsutsatthet. P-värdet för denna analys är 0,002. Av de ungdomar som utsatts för mobbning har mer än hälften utsatts för partnervåld. P-värdet för denna bivariata analys är 0,025. Båda dessa analyser ger ett p-värde som är statistiskt signifikant. Nollhypotesen kan därför förkastas. Siffrorna indikerar att det finns ett samband mellan erfarenheter av mobbning och våldsutsatthet samt partnervåld.

Resultatet presenteras utifrån ett varierande antal respondenter. Detta beror på att variablerna som granskas besvarats av olika många ungdomar. Detta då den ena variabeln besvarats av samtliga ungdomar medan den andra är en villkorsfråga som endast de som svarat ja på variabeln innan har behövt besvara. Således faller de som inte svarat ja bort då de saknar erfarenheter av den analyserade variabeln (*mobbning samt våld*). Procenttalen baseras därför på ett färre antal respondenter för dessa variabler.

Tabell 2. *Andelen respondenter som har upplevt mobbning respektive upplevt partnervåld.*
Procent (n=67-104)

Mobbning	
Erfarenheter av mobbning	25
Erfarenheter av mobbning samt våld	92,3
Erfarenheter av mobbning samt partnervåld	65,2

Analys och slutsats

Vårt empiriska material åskådliggör betydelsen av ungdomars sociala nätverk. Datan pekar på att andelen som utsatts för partnervåld är mindre bland de ungdomar som har en god relation till familj och vänner. Det är alltså procentuellt fler av de ungdomar som har sämre relation med familj och vänner som har erfarenheter av partnervåld. Resultatet överensstämmer med det som framförts i tidigare forskning. Tidigare forskning framställer betydelsen av relationer för ungdomar samt att positivt kamratskap kan fungera motverkande gentemot våldsutsatthet. En god vänskapskrets bidrar med trygghet och stöd som minskar risken för VINR. Vänskapskretsen kan vidare bidra med attityder och erfarenheter av våldsamma relationer som kan påverka ungdomar att ingå i en likartad relation (Memiah et. al 2020, Barter 2007 s.225). Med grund i anknytningsteorin kan vi förstå att ungdomars sunda relationer och förväntningar av andra i sin omgivning grundar sig i positiva upplevelser av närhet och trygghet från barndomen (Broberg et. al 2006 s.129-132). De goda erfarenheterna av anknytning kan alltså främja ungdomarnas anknytningsförmåga till framtida partners. Vi tolkar det därför som att stor andel av våra respondenter har goda erfarenheter av anknytning och utvecklat en positiv modell av självet vilket kan ha medfört sunda förväntningar på partners.

Å andra sidan kan ett sämre socialt nätverk förstås som en konsekvens av ungdomars våldsutsatthet. Alltså att våldsamma relationer har påverkat ungdomarnas umgänge och relation med familj och vänner. Tidigare forskning visar att våld i nära relationer kan bidra till social isolering och skada det sociala nätverket (Socialstyrelsen 2016 s. 15-18). Utifrån vårt resultat kan

vi inte dra en slutsats om vilken variabel som är oberoende eller beroende. Vi kan endast konstatera att det föreligger ett samband mellan ungdomars sociala nätverk och risken att erfara VINR.

Ungdomars goda relation till sina föräldrar och/eller vänner kan grundas i god kommunikation. Detta kan ses som en betydelsefull faktor för att minska ungdomars riskbenägenhet att ingå i våldsamma relationer. Då en stor andel av ungdomarna som angivit att de har en god relation till familj och vänner inte har upplevt partnervåld, kan vi tolka det som att ungdomarna har ärvt deras föräldrars goda beteenden och värderingar gentemot våld som således minskat deras acceptans för våld. Som tidigare nämnts befinner sig ungdomar i en känslig utvecklingsfas där de präglas av sin omgivning. De beteenden som anses acceptabla inom ungdomars sociala nätverk påverkar ungdomars värderingar och därmed deras syn på våld (Palazzolo & Roberto 2010 s.357-363). Ungdomars värderingar, normer och attityder kan förstås utifrån den sociala inlärningsteorin, där ungdomar tillämpar observerade beteenden (Corvo & DeLara 2010 s.186).

Vårt datamaterial överensstämmer med tidigare forskning då vi kan se ett samband mellan ungdomars sociala nätverk och våldsutsatthet. Resultatet tyder på att de ungdomar som har en bra relation till sina vänner, genom att aldrig blivit utsatt för mobbning, har mindre erfarenhet av partnervåld. Detta styrker tesen om att en god vänskapskrets fungerar som en skyddsfaktor. Resultatet visar även att majoriteten av de ungdomar som utsatts för mobbning har upplevt partnervåld. Enligt tidigare forskning kan detta förstås som att erfarenheter av emotionella trauman, såsom mobbning, ofta bidrar till en ambivalent anknytning och därmed en rädsla för att vara ensam. Erfarenheter av mobbning kan bidra till att ungdomar söker närhet och bekräftelse och därför ständigt anpassar sig efter sin partner. Risken för att ingå i en våldsam relation kan öka då ungdomars längtan efter kärlek kan prioriteras och ta bort fokus från vad som är acceptabelt beteende (Orke et. al 2021 s.2960-2961). Detta kan ses som en möjlig förklaring av sambandet mellan erfarenheter av mobbning och partnervåld bland våra respondenter.

Resultatet av datan visar att andelen ungdomar som inte upplevt våld är färre bland de ungdomar som ägnar mindre tid åt familj, vänner och fritidsaktiviteter. Således kan resultatet tyda på att de ungdomar som har ett gott socialt nätverk har mindre risk att uppleva partnervåld. Anledningen

till att vi undersöker hur ofta ungdomarna ägnar sig åt fritidsaktiviteter är att vi anser att ungdomars sociala nätverk kan finnas bland dessa. Utifrån resultatet av enkätundersökningen tolkar vi att de ungdomar som har en aktiv fritid, där umgänge med familj och vänner samt fritidsaktiviteter sker regelbundet, har ett skyddsnet gentemot VINR. Vi tänker att ungdomars anknytningspersoner kan utgöras av andra än familjemedlemmar, såsom någon som ungdomarna umgås med under en fritidsaktivitet. Genom att ha eventuell fritidsaktivitet i beaktning eftersträvar vi att få en bättre förståelse för ungdomars sociala nätverk. För de ungdomar vars primära anknytningsperson inte är en förälder, kan istället en vuxen inom fritidslivet vara betydelsefull. Vidare kan ungdomars eventuella fritidsaktiviteter och goda sociala nätverk minska risken för antisociala och normbrytande beteenden (Socialstyrelsen 2018 s.48-50).

Få av de signifikanstester som utfördes på hypotesens relevanta variabler gav ett p-värde under 0,05. Som tidigare nämnts anser vi inte att dessa resultat är skäl nog att konstatera att det inte föreligger ett samband mellan de studerade variablerna. Enligt vår förmodan är statistisk signifikans svår att uppnå utifrån den data som insamlats. Däremot klargör bearbetningen av den insamlade datan att det finns ett samband mellan de observerade variablerna och att nollhypotesen kan förkastas.

Ungdomars attityder till stödinsatser

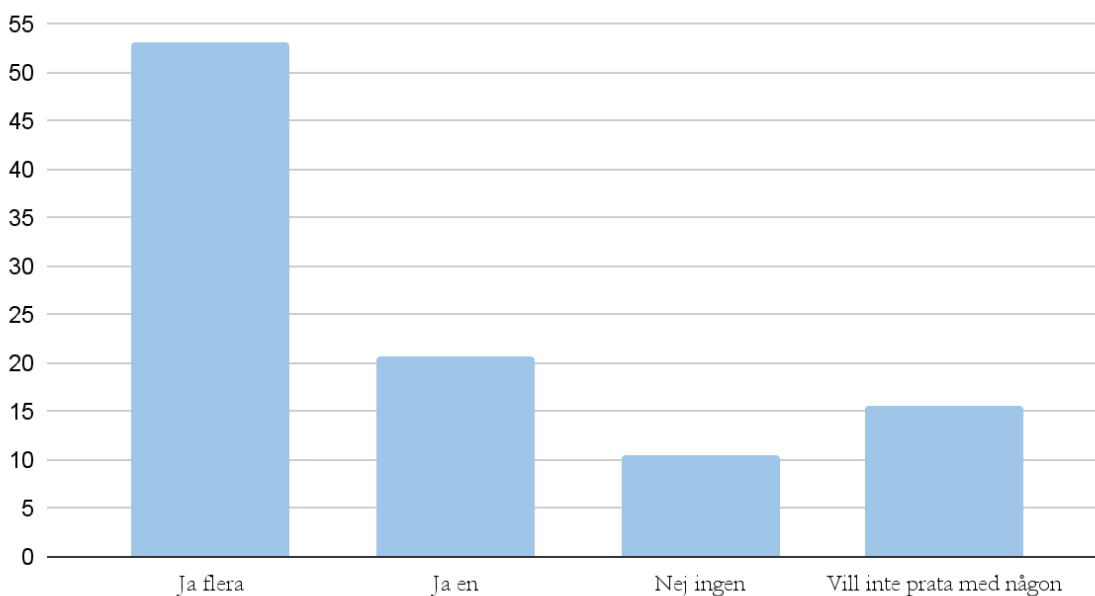
Följande avsnitt omfattas av sammanställda data ur vår enkätundersökning gällande ungdomarnas attityder och erfarenheter gentemot stöd från såväl formellt som informellt nätverk. Här presenteras även ungdomarnas tillgång till och erfarenheter av stöd samt sambandet mellan detta samt ungdomars och omgivningens tidigare erfarenheter av våldsutsatthet. Slutligen analyseras resultatet utifrån teorierna för att förstå hur omgivningens erfarenheter och attityder kring VINR kan överföras till ungdomar och således påverka deras inställning och benägenhet att söka hjälp vid våldsutsatthet.

Resultat

Genom en univariat analys har vi sammanställt resultatet på variabeln “*Har du någon att prata med om våldet som du bevittnat/upplevt/utövat?*” i ett diagram. Resultatet åskådliggör att majoriteten av respondenterna har minst en person (ja flera, ja en) att vända sig till vid våldserfarenhet. En mycket liten andel har ingen att vända sig till alternativt vill inte vända sig till någon (se diagram 3).

Diagram 3. *Har du någon att prata med om våldet som du bevittnat/upplevt/utövat?* Procent (n=104).

Har du någon att prata med om våldserfarenheter?

Variabeln undersöktes i en bivariat analys tillsammans med variabeln “*Har du utsatts för partnervåld?*” för att tydliggöra det eventuella sambandet. Resultatet av detta visar att 64,5 procent av de ungdomar som utsatts för våld av en partner har flera personer att vända sig till, 16,1 procent har en person att vända sig till, 9,7 procent har ingen att vända sig till och 9,7 procent vill inte vända sig till någon. Vi tolkar svarsalternativet “*vill inte prata med någon*” som att ungdomarna har möjligheten att vända sig till någon men väljer att inte göra det. Undersökningen gav p-värdet 0,34. Utifrån detta kan vi konstatera att nollhypotesen inte kan förkastas men att

respondenternas svar tydligt visar på ett samband mellan utsatthet för partnervåld och att ha minst en person att vända sig till. Vi tolkar detta resultat som att de flesta ungdomarna har någon i sin omgivning de hade kunnat prata med men att vissa väljer att inte göra det.

Tabellen nedan presenterar de aktörer som ungdomar med erfarenhet av hjälpsökande vänt sig till samt vilka professionella som ungdomarna skulle kunna tänka sig vända sig till. Svarsfrekvensen skiljer mellan de olika variablerna då 96 personer besvarat frågan ”har du vänt dig till någon?”. Variabeln som följer är en villkorsfråga som endast de som svarat ja på föregående fråga har besvarat, det vill säga 19 personer. Variabeln gällande vilka ungdomarna hade kunnat vända sig till har besvarats av 104 respondenter.

Tabell 3. *Ungdomars erfarenheter och attityder gentemot professionella stödinsatser. Procent (n=19-104)*

Stöd från professionella	
Har du vänt dig till någon på grund av våldsutsatthet?	19,8
Skolpersonal	42,1
Barn och ungdomspsykiatri	15,8
Ungdomsmottagningen	10,5
Socialtjänsten	15
Polis	36,8
Annan	10,5
Vilka av följande hade du kunnat vända dig till?	
Skolpersonal	33,7
Barn och ungdomspsykiatri	26
Ungdomsmottagningen	33,7
Socialtjänsten	21,2
Polis	40,4
Ingen	27,9
Annan	6,7

Resultatet visar att knappt en femtedel av ungdomarna har vänt sig till en professionell på grund av det våld som de bevittnat, upplevt och/eller utövats. De aktörer som flest ungdomar har vänt sig till är skolpersonal och polis. Gällande vilka professionella som ungdomarna kan tänka sig uppsöka vid eventuell utsatthet har störst andel svarat skolpersonal, polis och ungdomsmottagningen. De ungdomar som svarat "annan" har angivit psykolog, kvinnojour och vårdpersonal. Slutligen är det drygt en fjärdedel som inte alls kan tänka sig att söka professionellt stöd.

Ungdomarnas attityder och erfarenheter av hjälpsökande undersöktes vidare i relation till variabeln "*Har du utsatts för våld*". Resultatet visar att ungefär en femtedel (22,1 procent) av de ungdomar som utsatts för våld någon gång har talat med en utomstående gällande egen våldsutsatthet. Denna bivariata analys gav p-värdet 0,39. Vidare gjordes ytterligare en bivariat analys men med variabeln "*Har du utsatts för våld av en partner*". Resultatet visar att ungefär en femtedel (22,6 procent) av de ungdomar som upplevt partnervåld någon gång har sökt stöd. P-värdet är 0,93.

En bivariat analys gjordes mellan variablerna "*Har du utsatts för våld*" och "*Vilka av följande hade du kunnat vända dig till - ingen*". Resultatet visar att 32,9 procent av de ungdomar som upplevt våld inte skulle kunna tänka sig att söka professionellt stöd. P-värdet för analysen är 0,12. En liknande analys gjordes mellan variablerna "*Har du utsatts för våld av en partner*" och "*Vilka av följande hade du kunnat vända dig till - ingen*". Undersökningen visar att 35,5 procent av de ungdomar som upplevt partnervåld inte skulle kunna tänka sig att vända sig till någon. För denna analys är p-värdet 0,67.

Ingen av de bivariata analyser som gjorts för denna hypotes gav ett statistiskt signifikant p-värde. Därmed kan vi inte förkasta nollhypoteserna. Trots detta är resultaten relevanta för denna hypotes och vidare analys.

Analys och slutsats

Vårt empiriska material tydliggör ungdomarnas attityder gentemot informellt respektive formellt stöd. Utifrån resultatet har vi kunnat avläsa vad ungdomarnas egna erfarenheter har för betydelse

gällande benägenheten att söka stöd från någon utomstående. Majoriteten av de ungdomar som upplevt partnervåld har inte sökt någon form av stöd. Orsakerna till detta går att spekulera kring men med kännedom om ungdomars känsliga och föränderliga fas kan orsaken till en negativ attityd gentemot stödinsatser antas grundas i känslor av rädsla och skam samt en strävan efter social acceptans (Sianko & Kunkel 2022 s.674, Padilla-Medina et. al 2021). Ytterligare en orsaksförklaring kan vara att ungdomarna värnar om den våldsamma partners välmående och därmed döljer våldet för utomstående (Hyunkag et. al 2020 s.36, Marais 2015 s.243). Ännu en möjlig orsak till ungdomarnas negativa attityder gentemot stödinsatser är uppfattningen om att stödinsatserna är kontraproduktiva (Barter 2007 s.220). En del av de ungdomar som angav att de inte vill vända sig till någon har skriftligt i svarsalternativet ”annat” förklarat att de anser att stödinsatserna är onödiga, samt att de gör mer skada än nytta. Vi kan tolka det som att ungdomarna saknar kunskap om hur stödinsatserna fungerar och därmed förklarar deras negativa inställning till hjälpsökande.

Vidare kan ungdomars erfarenheter och attityder gällande stödinsatser analyseras utifrån den sociala inlärningsteorin. Benägenheten att söka hjälp skulle enligt teorin kunna hänvisas till det sociala nätverkets normer vilka ungdomar försöker anpassa sig till för att uppnå social acceptans och positiv förstärkning (Barter 2007 s.220, Barter et. al 2021 s.549). Med grund i tidigare forskning kan de undersökta ungdomarnas ovilja att söka hjälp tolkas som ett resultat av den ungas strävan efter att följa omgivningens värderingar för att passa in och bli accepterad. Hemlighållande av våldsutsattheten kan grundas i att ungdomar vill undvika den skam och rädsla som det kan innebära att tala om utsattheten för andra. Det sociala nätverkets påverkan på ungdomars benägenhet att söka hjälp är därmed inte uppenbart positiv eller negativ.

Det är vanligt att ungdomar som upplever partnervåld samt känner ett behov av att prata med någon vänder sig till någon i sitt sociala nätverk, då en trygghet och förtroende redan existerar inom nätverket (Barter 2007 s.220, Padilla-Medina et. al 2021, Ashley & Foshee 2005 s.26). Således kan vi se hur ungdomars sociala relationer är av betydelse för deras hjälpsökande. Då en stor andel av ungdomarna som deltagit i denna studie angivit att de har minst en i sin omgivning som de känner att de kan tala med angående våldsutsattheten kan vi anta att deras sociala nätverk präglas av trygghet och tillit.

En trygg anknytning kan främja ungdomars hjälpsökande. Den trygga anknytningen grundar sig i en balans mellan individens anknytnings- samt utforskande system. Med en trygg bas och en säker hamn kan ungdomar våga utforska omgivningen samt känna trygghet i att vända sig till anknytningspersoner vid fara (Broberg. et al 2006 s.165). Vårt resultat visar att majoriteten av ungdomarna har angett att de har någon i sitt informella nätverk att vända sig till, dock vet vi inte hur stor andel som faktiskt har vänt sig till någon i sitt informella nätverk. Vi kan se att det är en liten andel som har vänt sig till någon professionell aktör. Vi kan därför tolka resultatet som att majoriteten av ungdomarna har ett större förtroende för sitt informella nätverk. Det kan utifrån teorin betyda att de har en trygg anknytning till sin anknytningsperson och därför känner en säkerhet att kunna tala om det upplevda våldet utan risk för att dömas.

Vidare visar forskning att ett tryggt socialt nätverk kan främja ungdomars formella hjälpsökande. Genom att omge sig med positiva förebilder kan benägenheten att söka stöd öka (Padilla-Medina et. al 2021, Ashley & Foshee 2005 s.26). Vidare visar studier att det informella nätverket inte alltid kan tillgodose det stöd som behövs för situationen, därav vikten av professionellt stöd (Sanz-Barbero et. al 2022 s.NP8660). En stor andel av ungdomarna har angett att de kan vända sig till någon i sitt informella nätverk, varav drygt en femtedel har vänt sig till någon professionell. Dock kan vi utifrån vårt resultat se att det enbart är knappt 30 procent som har angivit "ingen" på frågan "*vilka av följande hade du kunnat vända dig till?*". Det är alltså en majoritet av ungdomarna som har en positiv inställning gentemot professionella stödinsatser och känner att de hade kunnat vända sig till någon aktör vid våldsutsatthet. Även då vårt resultat inte överensstämmer helt med tidigare forskning kan vi inte konstatera att det beror på en otrygg anknytning. Vi kan istället anta att ungdomarna känner ett större förtroende för sitt informella nätverk samt upplever att de får sina behov av stöd tillgodosedda. Dock är det viktigt att sprida information om de stödinsatser som finns samt vilka rättigheter ungdomarna har till professionell hjälp. En familjemedlem eller vän kan göra mycket men inte alltid allt.

Tidigare forskning visar att omgivningens erfarenheter av våld påverkar ungdomars benägenhet att söka hjälp (Memiah et. al 2020, Toscano 2014 s. 71-72, Barter 2007 s. 222). Ett exempel på detta är att föräldrars erfarenhet av VINR kan göra ungdomar tryggare i att tala om sitt upplevda våld med dem (Sianko & Kunkel 2022 s. 674). Utifrån den sociala inlärningsteorin kan

omgivningen främja hjälpsökandet genom god kommunikation. Omgivningens erfarenheter och yttrande om våldsutsatthet kan överföras till ungdomar. Därmed kan ungdomar uppleva en större trygghet i att tala om våldet med individer i det sociala nätverket. Omgivningens erfarenhet kan ha utvecklat ungdomarnas kännedom om vad våld är och vilka stödinsatser som finns och därmed bidragit till en ökad sannolikhet att söka hjälp.

Trots att analyserna inte är statistiskt signifikanta anser vi att tidigare forskning samt analys av det empiriska materialet tydliggör att samband finns mellan variablerna. Dock är det ännu inte konstaterbart på vilket sätt det sociala nätverket påverkar utan endast att det påverkar.

Sammanfattning och diskussion

Våld i nära relationer är komplext och kräver mer uppmärksamhet, särskilt vad gäller ungdomars perspektiv och kunskap om fenomenet. Samhällets vetskap och kännedom om ungdomars erfarenheter av våldsamma relationer är bristfällig. Genom att utveckla kunskapen kring våld i nära relationer både gällande och bland ungdomar kan fenomenets förekomst och samhällets insatser utvecklas. Insikten bland ungdomar, deras omgivning och de aktörer som verkar runt ungdomarna och/eller inom ämnet kan förbättra insatserna. Detta kan innebära åtgärder och stöd som fungerar motverkande, vid pågående våldsutsatthet samt vid återhämtning efter de svåra upplevelserna (Barter 2007 s.212).

Studiens grundläggande syfte var att kartlägga gymnasieelevers erfarenheter av våld i nära relationer, både egna erfarenheter såväl som omgivningens. Vidare var syftet att undersöka ungdomars sociala nätverk och på vilket sätt det kan fungera som en skyddsfaktor. Avslutningsvis eftersträvade vi att undersöka ungdomars attityder kring formellt och informellt stöd. Detta var något som vi identifierade bristande kunskap kring. Andelen ungdomar som använder de stödinsatser som de är berättigade vid våldsutsatthet är liten. Vad detta beror på kan endast spekuleras kring; skam, strävan efter social acceptans, att ungdomen inte anser våldet vara allvarligt eller hjälpen gynnsam, att inte känna till vilka professionella som finns och vad de kan bidra med. Orsaken är inte konstaterbar men att fler ungdomar skulle kunna vända sig till professionella stödinsatser är ett faktum. Det finns ett behov och rätt till stöd men det används

inte i den grad det hade kunnat. Omgivningen behöver bli bättre på att informera och uppmuntra ungdomar till att tala om våld i nära relationer.

Studien tydliggör att det föreligger ett samband mellan ungdomars utsatthet för partnervåld och deras direkta eller indirekta erfarenheter av våld i nära relationer. Omgivningens erfarenheter och attityder gentemot våld kan påverka ungdomars värderingar och benägenhet att uppleva våld, däribland partnervåld. Genom förståelse för anknytningsteorin och betydelsen av sociala relationer skulle unga kunna fångas upp i tidig ålder och våld i nära relationer motverkas. Exempelvis om en förälder som utsätts för VINR är medveten om effekten som dess utsatthet kan ha på ungdomar skulle hen kunna agera för att dessa aspekter inte ska utgöra en risk för ungdomars benägenhet att ingå i våldsamma parrelationer. Förälderns ökade kännedom kan bidra till att hen förstår betydelsen av att vara en bra förebild inom ämnet och därför finner motivation till att avbryta alternativt undvika den typen av relation. Vidare har lärare som misstänker eller är medvetna om att barn och unga blivit eller blir utsatta för våld av en vän, familjemedlem eller partner en plikt att göra en orosanmälan för att hantera utsattheten direkt och minska risken för ungdomars framtida våldsutsatthet. Ungdomars medvetenhet och förståelse för sin eventuella utsatthet för VINR skulle även kunna vara ett verktyg för att agera och bryta den våldsamma relationen eller undvika framtida våldsamma relationer. Med hjälp av anknytningsteorin kan vi förstå hur individers erfarenheter och uppväxt kan väntas forma specifika beteenden vilket kan påverka individens framtida relationer.

Vikten av ungdomars omgivning synliggör ytterligare genom att sambandet mellan socialt nätverk och erfarenheter av våld i nära relationer testades. Resultatet påvisade att ungdomars prosociala nätverk fungerar som en skyddsfaktor gentemot våldsamma relationer. Ungdomars goda relationer medför tillgång till kommunikation, stöd och sunda värderingar. Detta är faktorer som verkar främjande för ungdomars relationer.

Det sociala nätverket har även visats påverka ungdomars attityder och erfarenheter av hjälpsökande. Genom att omges av trygga och pålitliga personer är det för ungdomar lättare att tala om våldet med utomstående. Detta kan i sin tur uppmuntra ungdomar till att söka professionell hjälp.

Denna studie har tydliggjort huruvida vårt sammanställda resultat, valda teorier samt tidigare forskning samspelar. Ungdomars ökade risk för att ingå samt stanna kvar i våldsamma parrelationer grundar sig bland annat i våldsamma familjeförhållanden. En otrygg anknytning samt uppväxt med osunda normer kring hur aggression bör hanteras kan prägla ungdomars egna känslohantering samt förväntningar på partners. Tidigare upplevelser av destruktiva kamratrelationer spelar även en roll för ungdomars risk att utsättas för partnervåld. På så sätt kan ungdomars attityder och förtroende för informella samt formella stödinsatser formars utifrån omgivningen.

Med denna studie vill vi poängtera vikten av att informera ungdomar i tidig ålder om vad som klassas som våldsamma handlingar samt vilka rättigheter unga har i form av stödinsatser. Vidare vill vi belysa vikten av att fånga upp barn och unga som upplever våld i hemmet för att minska risken för våld i framtiden.

Ungdomars beroendeställning till deras omgivning, särskilt föräldrarna, blir framträdande utifrån tidigare forskning samt vår granskning av bearbetad data. Ungdomar är särskilt känsliga för VINR. Våld i nära relationer bland unga kan förstås bättre genom en medvetenhet om ungdomars ofullständiga identitetsskapande, brist på kunskap och erfarenhet gällande våld och rättigheter, samt ständiga strävan efter social acceptans och beroendeställning till omgivningen. Därmed eftersträvar detta analytiska arbete att öka medvetenheten samt kunskapen om våld i nära relationer bland ungdomar för de unga men även för de som visats ha stor betydelse, nämligen de vuxna, som ingår i en ungdoms informella eller formella nätverk. Genom förståelsen för ungas sårbarhet och behovet av att fånga upp och stödja individer i tidig ålder kan vägen till att minska förekomsten av våld i nära relationer främjas.

Denna studie har mestadels visat på aspekter som överensstämmer med tidigare forskning. De begrepp och teorier som använts har varit av relevans och gett en bredare inblick i ungdomarnas koppling till våld i nära relationer. Däremot hade vi önskat få fram ett mer nyanserat och specifikt resultat för variablernas samband. Vi hade gärna fått veta ännu mer och hittat fler svar som skulle kunna bidra till en ökad förståelse för våldets orsaker, effekter och vilka faktorer som behöver

hanteras för att kunna motverka ungdomars våldsutsatthet. För detta tror vi det skulle krävas fler perspektiv och teorier, vilka vi ännu inte identifierat. Likaså hade ett större urval med fler respondenter bidragit till mer material och därför mer djupgående analyser. Finns det ytterligare faktorer som är centrala för ungdomars erfarenheter av våld i nära relationer?

Förslag till vidare forskning

Trots att denna studie belyst betydelsen och effekterna av somliga aspekter kvarstår ett behov av utvecklad forskning kring våld i nära relationer bland ungdomar. Majoriteten av forskning gällande våldsutsatthet fokuserar på vuxna och talar om våld från en vuxens perspektiv. Likaså forskning kring att bryta sig ur en våldsam relation utgår vanligtvis från en vuxens situation där faktorer som barn eller arbete uppmärksammas. Kunskapen om vad våld innebär och vilka stödinsatser som finns behöver utvecklas och anpassas efter ungdomars situation. Vi är medvetna om att det är ett känsligt ämne som undersöks. Trots det anser vi att forskning bör anpassas för att minska skadan, då det kan innebära en större skada att utesluta målgruppen från denna typ av studie.

Utifrån tidigare forskning samt undersökningen för detta arbete uppmärksammas specifika faktorer som är av betydelse för ungdomars risk att ingå i en våldsam relation. Däremot anser vi att forskningen gällande huruvida dessa faktorer formar en skydds- eller riskfaktor är bristfällig. Analysen av vårt datamaterial påvisar fall där ungdomars våldserfarenheter kan förstås som en följd av exempelvis föräldrarnas våldserfarenheter som en riskfaktor. Å andra sidan finns där ungdomar som trots föräldrarnas erfarenheter inte upplevt våld. Således kan vissa faktorer som visats ha ett samband med forskningsområdet verka främjande och hämmande men vilket uttryck det tar och varför saknas det studier kring.

Referenser

Broberg, Anders, Pehr Granqvist, Tord Ivarsson, Pia Risholm Mothander (2006)
Anknytningsteori. Betydelsen av nära känslomässiga relationer. Stockholm: Natur och kultur

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik: Vägval i samhällsvetenskapliga studier.* Lund:
Studentlitteratur

Eliasson, Annika (2022). *Kvantitativ metod från början.* Femte upplagan Lund: Studentlitteratur

Karlsson, Lars (2017) *Psykologins grunder.* Lund: Studentlitteratur

SFS 2021:645. *Socialtjänstlagen*

SFS 2021:776. *Socialtjänstlagen*

SFS 2022:1255. *Hälso- och sjukvårdslagen*

SOSFS 2014:4. *Socialstyrelsens Författningssamling.*

Elektroniska källor

Ashley, Olivia Silber & Foshee, Vangie A. 2005. Adolescent help-seeking for dating violence: Prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help. *Journal of Adolescent Health.* Vol 36 (No. 1)

Axell Sofia (2018) *Brott i nära relationer bland unga*
https://bra.se/download/18.c4ecee2162e20d258c4a9ea/1553612799682/2018_Brott_i_nara_relati_oner_bland_unga.pdf (Hämtad 2022-11-22)

Barter, Christine. 2007. In the Name of Love: Partner Abuse and Violence in Teenage Relationship. *The British Journal of Social Work.* Vol 39 (No. 2) [Hämtad 2022-11-08]

Barter, Christine; Lanau, Alba; Stanley, Nicky; Aghtaie, Nadia & Överlien Carolina. 2021. Factors associated with the perpetration of interpersonal violence and abuse in young people's intimate relationships. *Journal of Youth Studies.* Vol. 25 (No.5). [Hämtad 2022-11-08]

Bering Sofia (2022) Ny svensk studie: Relationsvåld lika allvarligt bland unga som vuxna. *Sveriges Televisions Nyheter.*
(<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/vald-i-unga-relationer-vanligare-an-man-tror>) [Hämtad 2022-11-22]

Corvo, Kenneth & DeLara Ellen. 2010. Towards an integrated theory of relational violence: Is bullying a risk factor for domestic violence? *Elsevier.* Vol 15 (No. 3). [Hämtad 2022-11-10].

Giordano, Peggy C; Johnson Wendi L; Manning, Wendy D; Longmore, Monica A & Minter, Mallory D. 2015. Intimate partner violence in young adulthood: Narratives of persistence and desistance. *American Society of Criminology*. Vol. 53 (No. 3). [Hämtad 2022-11-07]

Hyunkag, Cho; Jisuk, Seon; Ga-Young, Choi; Soonok, An; Ilan, Kwon; Yoon Joon Choi; Seunghye, Hong; Jungeun, Olivia Lee; Esther, Son & Sung, Hyun Yun. 2020. Gender Differences in Intimate Partner Violence Victimization, Help-Seeking, And Outcomes Among College Students. *Indiana University School of Social work*. Vol 20 (No. 1). [Hämtad 2022-11-08]

Jansson Staffan. 2010. Barn som lever med våld i hemmet. *Nationellt centrum för kvinnofrid*. <https://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/359/barn.pdf> [Hämtad 2022-11-08]

Karlsson, Sellgren Monika & Westfelt Lisa. 2021. Våld i ungas parrelationer. *Brottsförebyggande rådet*. https://bra.se/download/18.79079f9d17cc01fce50bb/1635487700517/2021_15_Vald_i_ungas_parrelationer.pdf [Hämtad 2022-11-06]

Korkmaz, Sibel & Överlien, Carolina. 2020. Responses to youth intimate partner violence: the meaning of youth-specific factors and interconnections with resilience. *Routledge - Taylor & Francis Group*. Vol 23 (No 3). [Hämtad 2022-12-21].

Li, Carrie K. W. 2022. The Applicability of Social Structure and Social Learning Theory to Explain Intimate Partner Violence Perpetration Across National Contexts. *Journal of Interpersonal Violence*. Vol. 37 (No. 23-24). [Hämtad 2022-11-23]

Marais, Adele. 2015. Performing identity': A narrative analysis of young people's talk of intimate partner violence. *Ingenta Content*. Vol. 25 (No. 2). [Hämtad 2022-11-06]

Memiah, Peter; Kamau, Anne; Opanga, Yvonne; Muhula, Samuel; Nyakeriga, Emmanuel; Humwa, Felix; Cook, Courtney; Kingori, Caroline & Muriithi, Job. 2020. Using Friendship Ties to Understand the Prevalence of, and Factors Associated With, Intimate Partner Violence Among Adolescents and Young Adults in Kenya: Cross-Sectional, Respondent-Driven Survey Study. *Interactive Journal of Medical Research*. Vol. 9 (No. 4). [Hämtad 22-11-09]

Orke, Elisabeth Christie; Bjorkly, Stål; Dufort, Mariana; Vatnar & Solveig Karin Bo. 2021. Attachment Characteristics Among Women Victimized in No, One, and Multiple IPV Relationships: A Case-Control Study. *Sage journals - Violence Against Women*. Vol. 27 (No. 15-16). [Hämtad 2022-11-07]

Padilla-Medina, Diana M; Williams, Jessica R; Ravi, Kristen; Ombayo, Bernadette & Black, Beverly M. 2021. Teen Dating Violence Help-Seeking Intentions and Behaviors Among Ethnically and Racially Diverse Youth: A Systematic Review. *Trauma, Violence, & Abuse*. Vol 23 (No. 4). [Hämtad 2022-11-09]

Palazzolo, E. Kellie; Roberto, J. Anthony & Babin, A. Elizabeth. 2010. The relationship between parents' verbal aggression and young adult children's intimate partner violence victimization and perpetration. *Routledge - Taylor & Francis Group*. Vol 25 (No. 4). [Hämtad 2022-11-18]

Sanz-Barbero, Belén; Briones-Vozmediano, Erica; Otero-Garcia, Laura; Fernández-Garcia, Cristina & Vives-Cases, Carmen. 2022. Spanish intimate partner violence survivors help-seeking strategies across the life span. *Sage Journals*. Vol 37 (No 11-12). [Hämtad 2022-12-22]

Sianko, Natallia & Kunkel, Deborah. 2022. Longitudinal Patterns in Adolescent Intentions to Seek Help for Dating Violence: A Latent Transition Analysis. *Journal of Youth and Adolescence*. Vol 51. [Hämtad 2022-11-07]

Socialstyrelsen (2022) *Våld mot barn*

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/vald-mot-barn/> [Hämtad 2022-11-18]

Socialstyrelsen (2016) *Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2016-6-37.pdf> [Hämtad 2022-11-20]

Socialstyrelsen (2018) Grundbok i BBIC - Barns behov i centrum.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-10-20.pdf>. [Hämtad 2022-11-08]

Toscano, Sharyl Eve. 2014. My Situation Wasn't that Unique": The Experience of Teens in Abusive Relationships. *Science Direct*. Vol 29 (No. 1). [Hämtad 2022-11-06]

Weinehall, Katarina. 1997. Att växa upp i våldets närhet – Ungdomars berättelser om våld i hemmet. Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska institutionen. [Hämtad 2022-12-20]

Yang, Chi Cheng; Ma, En-Tien & Kao, Da-Yu. 2022. Sexual Offenses against Children: Social Learning Theory and Dark Web Reinforcement. *Department of Information Management*. [Hämtad 2022-11-23]

Bilaga 1 - Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som just nu läser termin sex på Socionomutbildningen på Lunds Universitet. Vi håller på att skriva vårt examensarbete där fokuset på vår studie är gymnasieelevers kunskap, attityder och erfarenheter av våld i parrelationer..

Syftet med vårt arbete är att utveckla kunskapen om ungdomars attityder och erfarenheter av våld i parrelationer. Vi upplever att det är ett outforskat ämne, inte minst för målgruppen. Vi vill kartlägga utsträckningen och förekomsten av just våld i denna typ av relation samt undersöka det eventuella sambandet mellan våldsutsatthet och det sociala nätverket. Vidare vill vi undersöka hur ungdomarna ser på olika stödinsatser.

Detta hade vi tänkt undersöka genom att låta eleverna i årskurs 1-3 besvara en enkät. Enkäten kommer att besvaras anonymt och med elevernas samtycke. Enkäten kommer innehålla frågor om elevers tidigare erfarenheter av våld samt olika påståenden där eleverna får ta ställning. Då forskningsområdet kan vara känsligt och vi är måna om elevernas mående är frågorna formulerade med försiktighet.

Det är helt och hållet upp till eleverna själva om de vill delta i studien, samt vilka frågor de vill besvara. Vi ställer inga krav på att alla frågor måste besvaras. Vårt besök beräknas ta cirka 30 - 40 minuter då vi kommer att börja med en introduktion av oss och studien, samt meddela om anonymitet, samtycke och frivilligheten att besvara frågor. Enkäten kommer att ta cirka 10-15 minuter att besvara. Vi kommer även att dela ut våra kontaktuppgifter om eleverna vill ta del av resultatet av studien.

Om ni har några frågor eller funderingar så är ni välkomna att kontakta oss!

Med vänliga hälsningar

Marion Söderberg ma8202so-s@student.lu.se

Marielle Everholt ma4667ev-s@student.lu.se

Bilaga 2 - Enkät

1. Kön

- Tjej
- Kille
- Annat

2. Ålder

3. Gymnasieprogram

- Samhälle
- Natur
- Ekonomi
- Handel
- Annat

4. Boendesituation

- En/två föräldrar
- Annan vuxen
- Själv
- Själv med jämnårig

5. Var är du född?

- I sverige
- Utanför sverige

6. Var är dina föräldrar födda?

- Båda är födda i Sverige
- En är född i Sverige och en utanför Sverige
- Båda är födda utanför Sverige
- Vet ej

7. Har du syskon?

- Ja
- Nej

8. Civilstatus

- I ett förhållande
- Singel

9. Attraherande kön

- Tjej
- Kille
- Annat

10. Hur ofta ägnar du dig åt följande:

Umgås med vänner

- Varje dag
- Mer än en gång i veckan
- Ungefär en gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan
- Aldrig

Umgås med familj/släkt

- Varje dag
- Mer än en gång i veckan
- Ungefär en gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan
- Aldrig

Fritidsaktiviteter, ex sport

- Varje dag
- Mer än en gång i veckan
- Ungefär en gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan
- Aldrig

Dator/Tv-spel

- Varje dag
- Mer än en gång i veckan
- Ungefär en gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan
- Aldrig

Läsa bok

- Varje dag
- Mer än en gång i veckan
- Ungefär en gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan
- Aldrig

Titta på TV

- Varje dag
- Mer än en gång i veckan
- Ungefär en gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan
- Aldrig

11. Hur är din relation med...

Föräldrar

- Mycket bra
- Ganska bra
- Bra
- Mindre bra
- Dålig
- Har ingen

Vänner

- Mycket bra
- Ganska bra
- Bra
- Mindre bra
- Dålig
- Har ingen

12. Kryssa i den/de personer du anser står dig närmast

- Mamma Pappa Syskon Partner
- Kusin Faster/farbror Moster/morbror
- Farmor/farfar Mormor/morfar Vän
- Annan _____

13. Vilket av följande har en vän utsatt dig för?

- Svek Mobbning Utfrysning
- Aggression Hån Utnyttjad
- Elaka ord Kontrollering Kränkningar
- Inget

14. Kryssa i de alternativ som du anser är våld

- Örfil Spark Knuff Knytnävsslag

- Mobbning ○ Lättare slag ○ Strypgrepp
- Kränkande tal ○ Tjatsex ○ Kontrollering
- Går igenom telefon ○ Hot ○ Elaka ord
- Svartsjuka ○ Stalking

15. Har någon i din omgivning utsatts för följande:

Örfil, spark, knuff, knytnäveslag, mobbning, lättare slag, strypgrepp, kränkande tal, tjatsex, kontrollering, går igenom telefonen, hot, elaka ord eller svartsjuka

- Ja
- Nej
- Vet ej

16. Om ja, vem?

- Mamma
- Pappa
- Syskon
- Partner
- Vän
- Annan _____

17. Har du bevittnat något av följande?

Örfil, spark, knuff, knytnäveslag, mobbning, lättare slag, strypgrepp, kränkande tal, tjatsex, kontrollering, går igenom telefonen, hot, elaka ord eller svartsjuka

- Ja
- Nej

18. Om ja, av vem?

- Mamma
- Pappa
- Syskon
- Partner
- Vän

- Annan _____

19. Om ja, mot vem?

- Mamma
- Pappa
- Syskon
- Partner
- Vän
- Annan _____

20. Har du själv blivit utsatt för något av följande?

Örfil, spark, knuff, knytnäveslag, mobbning, lättare slag, stryppgrepp, kränkande tal, tjatsex, kontrollering, går igenom telefonen, hot, elaka ord eller svartsjuka

- Ja
- Nej

21. Om ja, av vem?

- Mamma
- Pappa
- Syskon
- Partner
- Vän
- Annan _____

22. Har du själv utsatt någon för följande?

Örfil, spark, knuff, knytnäveslag, mobbning, lättare slag, stryppgrepp, kränkande tal, tjatsex, kontrollering, går igenom telefonen, hot, elaka ord eller svartsjuka

- Ja
- Nej

23. Om ja, mot vem?

- Mamma

- Pappa
- Syskon
- Partner
- Vän
- Annan _____

24. Har du någon att prata med om våldet som du bevittnat/upplevt/utövat?

- Ja flera
- Ja en
- Nej ingen
- Vill inte prata med någon

25. Om ja, vem?

- Mamma
- Pappa
- Syskon
- Partner
- Vän
- Utomstående
- Annan _____

26. Har du vänt dig till någon pga våldsutsatthet?

- Ja
- Nej

27. Om ja, vem?

- Skolpersonal
- BUP (Barn och ungdomspsykiatri)
- UMO (Ungdomsmottagningen)
- Socialtjänsten
- Polis

○ Annan _____

28. Vilka av följande hade du kunnat vända dig till pga våldsutsatthet?

- Skolpersonal
- BUP (Barn och ungdomspsykiatri)
- UMO (Ungdomsmottagningen)
- Socialtjänsten
- Polis
- Ingen
- Annan _____